

ZASTĘPCA SZEFA
KANCELARII PREZYDENTA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sekretarz Stanu
Paweł Mucha

Warszawa, 25 września 2018 roku

Pan Piotr Duda
Przewodniczący
Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”

Szanowny Panie Przewodniczący !

Na podstawie art. 19 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1881, z późn. zm.) w załączeniu przekazuję projekt ustawy *o realizacji usług społecznych przez centrum usług społecznych* (wraz z uzasadnieniem), który będzie stanowił inicjatywę ustawodawczą Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy, z uprzejmą prośbą o przedstawienie opinii NSZZ „Solidarność”.

Opinię proszę przesłać na adres Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, ul. Wiejska 10, 00-902 Warszawa, oraz na adres e-mail: bnrr@prezydent.pl.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że Kancelaria Prezydenta RP wystąpiła z prośbą o zaopiniowanie projektu przez Radę Dialogu Społecznego w skróconym terminie 21 dni.

Z wyrazami szacunku

USTAWA

z dnia ..... r.

o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady przyjmowania przez gminę programów usług społecznych;
- 2) utworzenie, zadania, organizację oraz zasady działania centrum usług społecznych, zwanego dalej „centrum”;
- 3) zasady realizowania programów usług społecznych przez centrum.

Art. 2. 1. Usługi społeczne oznaczają działania z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawę z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, ustawę z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawę z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne, ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, ustawę z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawę z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych, ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawę z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej

– podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych lub ogółu mieszkańców.

2. Usługami społecznymi są w szczególności działania podejmowane na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 i 1076);
- 2) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
- 3) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508);
- 4) ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510);
- 5) ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2017 r. poz. 882, 2245, 2439 oraz z 2018 r. poz. 138);
- 6) ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2237 i 2371);
- 7) ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487, z 2017 r. poz. 2245 i 2439 oraz z 2018 r. poz. 310 i 650);
- 8) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030);
- 9) ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, 1000 i 1076);
- 10) ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000 i 1290);

- 11) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 i 1149);
- 12) ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828 oraz z 2018 r. poz. 650);
- 13) ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862 oraz z 2018 r. poz. 152 i 1105);
- 14) ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2018 r. poz. 1263);
- 15) ustawy z dnia z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1398).

3. Usługi społeczne są świadczone przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, jeżeli wymogi w tym zakresie wynikają z przepisów odrębnych.

Art. 3. 1. Centrum może realizować usługi społeczne będące zadaniami własnymi gminy oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi gminie.

2. Centrum może realizować usługi społeczne będące zadaniami własnymi powiatu oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi powiatowi, po uprzednim zawarciu porozumienia pomiędzy gminą, która utworzyła centrum, a powiatem.

3. W przypadku miasta na prawach powiatu realizacja przez centrum usług społecznych nie wymaga zawarcia porozumienia, o którym mowa w ust. 2.

Rozdział 2

Programy usług społecznych

Art. 4. 1. Rada gminy może przyjąć w drodze uchwały program usług społecznych, określający usługi społeczne wynikające z potrzeb wspólnoty samorządowej.

2. Uchwała, o której mowa w ust. 1, stanowi akt prawa miejscowego.

3. Rada gminy może przyjąć więcej niż jeden program usług społecznych.

4. Opracowywanie, przyjmowanie, realizowanie i ocena programów usług społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze fakultatywnym.

Art. 5. 1. Usługi społeczne określone w programie usług społecznych mogą być kierowane do osób, rodzin, grup społecznych lub ogółu mieszkańców.

2. Przy opracowywaniu programu usług społecznych gmina bierze pod uwagę diagnozę potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych, opracowaną w centrum.

3. Program usług społecznych zawiera w szczególności:

- 1) nazwę i cel programu;
- 2) okres realizacji programu;
- 3) opis potrzeb uzasadniających realizację programu;
- 4) charakterystykę i przewidywaną liczbę osób objętych programem;
- 5) określenie usług społecznych oferowanych w programie;
- 6) przesłanki i tryb kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie;
- 7) wysokość opłaty za usługi społeczne, osoby uprawnione do uzyskania ulg w opłacie za usługi społeczne i wysokość tych ulg, jeżeli program przewiduje opłatę lub ulgi w opłacie za usługi społeczne;
- 8) dane osobowe niezbędne do kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie, w tym dane osobowe, o których mowa w art. 9 ust. 1 i art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1);
- 9) organizację programu, w tym etapy jego realizacji;
- 10) sposób monitorowania i oceny programu oraz mierniki efektywności jego realizacji;
- 11) budżet programu oraz źródła jego finansowania.

4. Programy usług społecznych określające usługi społeczne uregulowane w przepisach odrębnych lub w innych programach przyjętych przez gminę, nie mogą uchybiać tym przepisom i programom.

5. Program usług społecznych jest udostępniany na stronie Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej centrum.

Art. 6. 1. Po zakończeniu realizacji programu usług społecznych gmina sporządza informację z realizacji programu usług społecznych.

2. Informacja, o której mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) nazwę programu;
- 2) okres realizacji programu;
- 3) przewidywaną liczbę osób objętych programem oraz liczbę osób, które skorzystały z usług społecznych określonych w programie, w podziale na poszczególne usługi;

- 4) opis stopnia realizacji programu;
- 5) wyniki monitorowania i oceny programu;
- 6) koszty realizacji programu.

3. Informacja, o której mowa w ust. 1, udostępniana jest na stronie Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej centrum, w terminie 4 miesięcy od zakończenia realizacji programu usług społecznych.

Art. 7. 1. Realizatorem programu usług społecznych jest centrum.

2. Wykonawcą usług społecznych określonych w programie usług społecznych może być w szczególności:

- 1) urząd gminy lub
- 2) inna jednostka organizacyjna gminy, w tym centrum, lub
- 3) organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, 650, 723 i 1365), wyłoniony na podstawie tej ustawy, lub
- 4) podmiot wyłoniony na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1579 i 2018).

Rozdział 3

Utworzenie, zadania oraz zasady działania centrum

Art. 8. 1. W celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynacji tych usług gmina może utworzyć jednostkę organizacyjną – centrum.

2. Centrum jest jednostką budżetową.

3. Utworzenie i prowadzenie centrum należy do zadań własnych gminy o charakterze fakultatywnym.

Art. 9. 1. Centrum może zostać utworzone dla:

- 1) jednej gminy;
- 2) co najmniej dwóch gmin.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1:

- 1) pkt 1 – centrum tworzy się przez przekształcenie funkcjonującego w gminie ośrodka pomocy społecznej w centrum,

2) pkt 2 – centrum tworzy się przez utworzenie w jednej z gmin, odrębnej od funkcjonującego w tej gminie ośrodka pomocy społecznej, nowej jednostki organizacyjnej.

3. W miastach powyżej 100 000 mieszkańców centrum tworzy się:

- 1) zgodnie z ust. 2 pkt 1, albo
- 2) przez utworzenie w mieście, odrębnej od funkcjonującego w tym mieście ośrodka pomocy społecznej, nowej jednostki organizacyjnej.

4. Liczbę mieszkańców, o której mowa w ust. 3, ustala się na dzień podjęcia uchwały w sprawie utworzenia centrum.

Art. 10. Warunkiem utworzenia centrum, o którym mowa w art. 9:

- 1) ust. 1 pkt 1 – jest przekazanie do realizacji centrum wszystkich zadań, w tym usług społecznych, realizowanych dotychczas przez ośrodek pomocy społecznej, oraz przekazanie do realizacji centrum określonych usług społecznych, z co najmniej dwóch zakresów, o których mowa w art. 2 ust. 1, które do dnia utworzenia centrum nie były realizowane przez ośrodek pomocy społecznej;
- 2) ust. 1 pkt 2 – jest zawarcie porozumienia, na podstawie którego gmina przekazuje do realizacji gminie, która ma utworzyć centrum, określone usługi społeczne z co najmniej trzech zakresów, o których mowa w art. 2 ust. 1;
- 3) ust. 3 pkt 2 – jest przekazanie przez miasto do realizacji centrum określonych usług społecznych z co najmniej trzech zakresów, o których mowa w art. 2 ust. 1.

Art. 11. 1. Porozumienie, o którym mowa w art. 10 pkt 2, zawiera w szczególności:

- 1) określenie gminy, która zobowiązuje się do utworzenia centrum;
- 2) określenie usług społecznych przekazywanych do realizacji gminie, która ma utworzyć centrum;
- 3) zasady współfinansowania kosztów utworzenia i funkcjonowania centrum oraz realizacji przez centrum określonych usług społecznych;
- 4) okres, na jaki zawarto porozumienie;
- 5) szczegółowe zasady sporządzania i przekazywania gminie sprawozdania z działalności centrum za poprzedni rok kalendarzowy, wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych oraz diagnozy rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

2. Porozumienie, o którym mowa w art. 10 pkt 2, może określać sposób kontroli nad usługami społecznymi przekazywanymi do realizacji centrum.

Art. 12. Rodzaj i zakres usług społecznych przekazanych do realizacji centrum oraz szczegółową organizację centrum określa statut centrum nadany przez radę gminy w drodze uchwały.

Art. 13. 1. Do zadań centrum należy w szczególności:

- 1) zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w tym określonych w programie usług społecznych;
- 2) prowadzenie rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- 3) opracowywanie diagnozy rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- 4) realizowanie programu usług społecznych, w tym kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych oraz opracowywanie i monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 5) realizowanie innych niż usługi społeczne zadań przekazanych do realizacji centrum, w tym zadań z zakresu pomocy społecznej, w przypadku, o którym mowa w art. 9 ust. 2 pkt 1;
- 6) podejmowanie działań na rzecz integracji i rozwoju wspólnoty samorządowej z wykorzystaniem potencjału tej wspólnoty, w tym organizowanie działań samopomocowych i wolontaryjnych, stanowiących uzupełnienie usług społecznych (działania wspierające),
- 7) opracowywanie standardów jakości usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w tym usług społecznych określonych w programach usług społecznych, w przypadku braku określenia tych standardów w obowiązujących przepisach, oraz ich wdrażanie;
- 8) podejmowanie działań na rzecz rozwoju i koordynacji usług społecznych, w tym przez nawiązywanie współpracy z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osobami fizycznymi i prawnymi;

9) gromadzenie, aktualizowanie i udostępnianie informacji o usługach społecznych realizowanych na obszarze gminy tworzącej centrum oraz gminy będącej stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10 pkt 2, lub porozumienia, o którym mowa w art. 15.

2. W celu realizacji zadania, o którym mowa w ust. 1 pkt 9, urząd gminy i inne jednostki organizacyjne gminy tworzącej centrum oraz gminy będącej stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10 pkt 2, lub porozumienia, o którym mowa w art. 15, są obowiązane do informowania na bieżąco centrum o realizowanych usługach społecznych oraz programach, w ramach których realizowane są usługi społeczne.

Art. 14. 1. Przy wykonywaniu zadań centrum:

- 1) oferuje określone usługi społeczne wszystkim osobom uprawnionym (zasada powszechności);
- 2) ma na względzie dobro osób korzystających z usług społecznych, w szczególności potrzebę respektowania poczucia ich podmiotowości i bezpieczeństwa (zasada podmiotowości);
- 3) zachowuje standardy jakości usług społecznych (zasada jakości);
- 4) zmierza do zapewnienia usług społecznych jak najpełniej odpowiadających na potrzeby wspólnoty samorządowej, z uwzględnieniem różnych faz życia oraz sytuacji rodzin (zasada kompleksowości);
- 5) współpracuje z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osobami fizycznymi i prawnymi (zasada współpracy);
- 6) mając na względzie potrzeby wspólnoty samorządowej, podejmuje działania zmierzające do rozszerzenia oferty usług społecznych, przy wykorzystaniu potencjału podmiotów realizujących usługi społeczne na obszarze działania centrum (zasada pomocniczości);
- 7) dąży do wzmocnienia więzi społecznych oraz integracji i rozwoju wspólnoty samorządowej (zasada wmacniania więzi społecznych).

2. Współpraca, o której mowa w ust. 1 pkt 5, odbywa się z uwzględnieniem suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Art. 15. Centrum, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2, może realizować usługi społeczne na rzecz gminy innej niż będąca stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10

pkt 2, po uprzednim zawarciu przez tę gminę porozumienia z gminą, która utworzyła centrum. Do porozumienia, o którym mowa w zdaniu pierwszym, art. 11 stosuje się odpowiednio.

Art. 16. Centrum, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 3 pkt 2, może realizować wyłącznie usługi społeczne i działania związane z realizacją tych usług oraz działania wspierające.

Art. 17. Dyrektor centrum, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, wykonuje uprawnienia i obowiązki kierownika ośrodka pomocy społecznej określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz w innych przepisach określających zasady realizowania zadań przekazanych do realizacji centrum.

Art. 18. Dyrektor centrum przedstawia corocznie radzie gminy, która utworzyła centrum, sprawozdanie z działalności centrum za poprzedni rok kalendarzowy oraz przedstawia wnioski wynikające z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych. W przypadku centrum, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2, dokumenty, o których mowa w zdaniu pierwszym, przedstawia się w odniesieniu do każdej z gmin, która zawarła porozumienie, o którym mowa w art. 10 pkt 2, lub porozumienie, o którym mowa w art. 15.

Art. 19. 1. Centrum realizuje usługi społeczne:

- 1) na zasadach i w trybie określonych w przepisach odrębnych, określających zasady przyznawania i udzielania usług społecznych;
- 2) na zasadach i w trybie określonych w ustawie oraz wynikających z programu usług społecznych.

2. Zadania nie będące usługami społecznymi centrum realizuje na zasadach i w trybie określonych w przepisach odrębnych.

Art. 20. 1. W celu integracji i wspierania rozwoju wspólnoty samorządowej w centrum opracowuje się plan animacji społeczności lokalnej.

2. Plan, o którym mowa w ust. 1, jest opracowywany przez organizatora społeczności lokalnej, z uwzględnieniem wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału

wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających, i podlega aktualizacji w przypadku istotnej zmiany tych wniosków.

3. Plan, o którym mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) opis działań, w tym działań wspierających, służących realizacji planu;
- 2) terminy i sposób realizacji poszczególnych działań w ramach planu;

4. W przypadku centrum, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2, plan, o którym mowa w ust. 1, zawiera informacje w zakresie określonym w ust. 3 w odniesieniu do każdej z gmin która zawarła porozumienie, o którym mowa w art. 10 pkt 2, lub porozumienie, o którym mowa w art. 15.

Art. 21. 1. Na podstawie wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w centrum jest opracowywania diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

2. Diagnoza, o której mowa w ust. 1, jest opracowywana na okres 5 lat i podlega aktualizacji w przypadku istotnej zmiany wniosków wynikających z rozeznania, o którym mowa w ust. 1.

3. Diagnoza, o której mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) informację dotyczącą potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych, z uwzględnieniem potrzeb poszczególnych grup społecznych;
- 2) informację dotyczącą organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osób fizycznych i prawnych, realizujących usługi społeczne na obszarze działania centrum wraz ze wskazaniem realizowanych przez nie usług społecznych;
- 3) wskazanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych wymagających zaspokojenia.

4. W przypadku centrum, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2, diagnoza, o której mowa w ust. 1, zawiera informacje w zakresie określonym w ust. 3 w odniesieniu do każdej z gmin, która zawarła porozumienie, o którym mowa w art. 10 pkt 2, lub porozumienie, o którym mowa w art. 15.

5. Diagnoza, o której mowa w ust. 1, jest przekazywana wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) oraz radzie gminy. Przed przekazaniem diagnozy, centrum przeprowadza konsultacje diagnozy ze wspólnotą samorządową.

Art. 22. Centrum jest administratorem danych osobowych przetwarzanych w celu realizacji zadań centrum.

Rozdział 4

Organizacja centrum

Art. 23. 1. W ramach struktury organizacyjnej centrum wyodrębnia się w szczególności:

- 1) stanowisko dyrektora centrum;
- 2) zespół do spraw organizowania usług społecznych;
- 3) zespół do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej – w przypadku centrum, o którym mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1;
- 4) stanowisko organizatora społeczności lokalnej.

2. W skład zespołu, o którym mowa w ust. 1:

- 1) pkt 2 – wchodzi organizator usług społecznych oraz koordynatorzy indywidualnych planów usług społecznych w liczbie dostosowanej do potrzeb wynikających z uwarunkowań lokalnych;
- 2) pkt 3 – wchodzi organizator pomocy społecznej oraz specjaliści z zakresu pracy socjalnej, pracy z rodziną oraz inni specjaliści realizujący zadania pomocy społecznej, w tym w zakresie integracji społecznej.

3. W ramach zespołu, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, centrum zatrudnia pracowników socjalnych zgodnie z zasadami określonymi w art. 110 ust. 11 i 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

4. W centrum mogą zostać wyodrębnione zespoły lub stanowiska inne niż określone w ust. 1, jeżeli potrzeba ich wyodrębnienia wynika z uwarunkowań lokalnych lub rodzaju usług społecznych lub innych zadań realizowanych przez centrum.

5. W strukturze organizacyjnej centrum nie mogą funkcjonować jednostki zapewniające pobyt całodobowy.

Art. 24. 1. Centrum kieruje dyrektor centrum.

2. Do zadań dyrektora centrum należy w szczególności:

- 1) kierowanie pracami centrum i reprezentowanie centrum na zewnątrz;

- 2) zatwierdzanie opracowywanych przez organizatora usług społecznych standardów jakości usług społecznych;
- 3) zatwierdzanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacji;
- 4) opracowywanie rocznego planu działalności centrum;
- 5) opracowywanie sprawozdania z działalności centrum za poprzedni rok kalendarzowy;
- 6) sprawowanie zarządu mieniem centrum;
- 7) prowadzenie gospodarki finansowej centrum.

3. Dyrektor centrum może jednocześnie wykonywać zadania organizatora usług społecznych.

Art. 25. 1. Dyrektor centrum jest powoływany i odwoływany przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy, która utworzyła centrum.

2. Dyrektorem centrum może być osoba, która:

- 1) ma wykształcenie wyższe;
- 2) ma co najmniej 3-letnie doświadczenie na stanowisku kierowniczym w podmiotach realizujących usługi społeczne;
- 3) ukończyła specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej lub studia podyplomowe w zakresie organizacji lub zarządzania w ochronie zdrowia lub studia podyplomowe w zakresie zarządzania w kulturze lub zarządzania instytucjami kultury lub studia podyplomowe w zakresie zarządzania oświatą;
- 4) ukończyła szkolenie z zakresu zarządzania i organizacji usług społecznych;
- 5) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Art. 26. 1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) udziela dyrektorowi centrum upoważnienia do prowadzenia postępowań w indywidualnych sprawach dotyczących usług społecznych określonych w programach usług społecznych, w tym do wydawania decyzji administracyjnych.

2. W przypadku centrum, o którym mowa w art. 9:

- 1) ust. 1 pkt 1 – wójt (burmistrz, prezydent miasta) udziela dyrektorowi centrum upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach

z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy, o ile dyrektor centrum spełnia wymogi, o których mowa w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;

- 2) ust. 1 pkt 2 oraz ust. 3 pkt 2 – wójt (burmistrz, prezydent miasta):
  - a) udziela dyrektorowi centrum upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach dotyczących usług społecznych z zakresu pomocy społecznej przekazanych do realizacji centrum, o ile dyrektor centrum spełnia wymogi, o których mowa w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
  - b) może udzielić dyrektorowi centrum upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach dotyczących innych niż określone w lit. a usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, o ile realizacja tych usług wiąże się z wydawaniem decyzji administracyjnych.

3. W przypadku niespełniania przez dyrektora centrum wymogów, o których mowa w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, upoważnienie do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach dotyczących usług społecznych z zakresu pomocy społecznej, wójt (burmistrz, prezydent miasta) udziela w przypadku centrum, o którym mowa w art. 9:

- 1) ust. 1 pkt 1 – organizatorowi pomocy społecznej;
- 2) ust. 1 pkt 2 oraz ust. 3 pkt 2 – pracownikowi centrum, który spełnia wymogi określone w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

4. Na wniosek dyrektora centrum upoważnienia, o którym mowa w:

- 1) ust. 1 – wójt (burmistrz, prezydent miasta) może udzielić dodatkowo innemu pracownikowi centrum;
- 2) ust. 2:
  - a) pkt 1 – wójt (burmistrz, prezydent miasta) może udzielić dodatkowo innemu pracownikowi centrum zatrudnionemu w zespole do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej,
  - b) pkt 2 – wójt (burmistrz, prezydent miasta) może udzielić dodatkowo innemu pracownikowi centrum.

Art. 27. 1. Do zadań organizatora usług społecznych należy w szczególności:

- 1) organizowanie usług społecznych realizowanych przez centrum;
- 2) prowadzenie na bieżąco rozeznania:

- a) potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych,
  - b) potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie organizowania usług społecznych;
- 3) podejmowanie działań w celu rozwijania oraz koordynacji lokalnego systemu usług społecznych, w tym nawiązywanie współpracy z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osobami fizycznymi i prawnymi, realizującymi usługi społeczne na obszarze działania centrum;
- 4) opracowywanie standardów jakości usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w przypadku braku określenia tych standardów w obowiązujących przepisach.

2. Organizator usług społecznych kieruje zespołem, o którym mowa w art. 23 ust. 1 pkt 2.

Art. 28. Organizatorem usług społecznych może być osoba, która:

- 1) ma wykształcenie wyższe;
- 2) ma co najmniej 3-letnie doświadczenie na stanowisku kierowniczym w podmiotach realizujących usługi społeczne;
- 3) ukończyła szkolenie z zakresu zarządzania i organizacji usług społecznych, o którym mowa w art. 25 ust. 2 pkt 4;
- 4) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Art. 29. Do zadań koordynatora indywidualnych planów usług społecznych należy w szczególności:

- 1) przeprowadzanie rozpoznania indywidualnych potrzeb osoby zainteresowanej skorzystaniem z usług społecznych określonych w programie usług społecznych, zwanego dalej „rozpoznaniem indywidualnych potrzeb”;
- 2) opracowywanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacji;
- 3) monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 4) koordynowanie usług społecznych udzielanych w ramach indywidualnych planów usług społecznych;

- 5) przeprowadzanie z osobami objętymi indywidualnymi planami usług społecznych rozmów podsumowujących realizację tych planów.

Art. 30. Koordynatorem indywidualnych planów usług społecznych może być osoba, która:

- 1) spełnia wymogi przewidziane do wykonywania zawodu pracownika socjalnego;
- 2) ma co najmniej 2-letnie doświadczenie w świadczeniu pracy socjalnej;
- 3) odbyła szkolenie z zakresu opracowywania i realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 4) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Art. 31. 1. Do zadań organizatora pomocy społecznej należy w szczególności organizowanie wykonywania przez centrum zadań z zakresu pomocy społecznej.

2. Organizatorem pomocy społecznej może być osoba, która:

- 1) spełnia wymogi, o których mowa w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 2) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

3. Organizator pomocy społecznej kieruje zespołem, o którym mowa w art. 23 ust. 1 pkt 3.

Art. 32. Do zadań organizatora społeczności lokalnej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie na bieżąco rozeznania:
  - a) potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych,
  - b) potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających;

- 2) opracowywanie, w oparciu o wnioski wynikające z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających, planu animacji społeczności lokalnej i jego aktualizacji oraz realizacja tego planu;
- 3) podejmowanie działań w celu aktywizacji wspólnoty samorządowej, w szczególności organizowanie działań wspierających;
- 4) inicjowanie innych niż określone w pkt 3 działań zmierzających do wzmocnienia więzi społecznych i integracji wspólnoty samorządowej;
- 5) współpraca z podmiotami prowadzącymi na obszarze działania centrum działania z zakresu animacji lokalnej lub innych formy pracy środowiskowej.

Art. 33. Organizatorem społeczności lokalnej może być osoba, która:

- 1) ma wykształcenie wyższe;
- 2) ma co najmniej 2-letnie doświadczenie w zakresie prowadzenia animacji lokalnej lub innych form pracy środowiskowej, w tym pracy ze społecznością lokalną;
- 3) uzyskała II stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny w zakresie specjalności praca socjalna ze społecznością lokalną lub odbyła szkolenie z zakresu organizacji społeczności lokalnej;
- 4) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której nie wydano prawomocnego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Art. 34. 1. Szkolenia, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 4, art. 30 pkt 3 i art. 33 pkt 3, organizują regionalne ośrodki polityki społecznej.

2. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, minimum programowe i wymiar zajęć dydaktycznych realizowanych w ramach szkoleń, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 4, art. 30 pkt 3 i art. 33 pkt 3, oraz wymagania dotyczące kadry dydaktycznej prowadzącej te szkolenia, kierując się koniecznością odpowiedniego przygotowania dyrektora centrum, organizatora usług społecznych, koordynatora indywidualnych planów usług społecznych oraz organizatora społeczności lokalnej do wykonywania zadań wynikających z ustawy.

Rozdział 5

Zasady realizowania programów usług społecznych przez centrum

Art. 35. Kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych, zwane dalej „kwalifikowaniem”, odbywa się za pośrednictwem centrum, na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego albo opiekuna faktycznego, zwanych dalej „wnioskodawcą”.

Art. 36. 1. Kwalifikowanie oraz ustalanie opłaty za usługi społeczne, jeżeli program przewiduje opłatę za usługi społeczne określone w programie, odbywa się na podstawie oświadczeń złożonych przez wnioskodawców.

2. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

3. Centrum może zwrócić się do wnioskodawcy o udokumentowanie, w sposób wskazany w programie usług społecznych, spełniania przez osobę zainteresowaną określonych w programie przesłanek niezbędnych do jej zakwalifikowania, w tym informacji o sytuacji życiowej, zdrowotnej, rodzinnej i materialnej.

Art. 37. 1. Zakwalifikowanie osoby zainteresowanej może zostać poprzedzone przeprowadzeniem przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, w porozumieniu z wnioskodawcą, rozpoznania indywidualnych potrzeb.

2. Rozpoznanie indywidualnych potrzeb obejmuje rozmowę z wnioskodawcą zawierającą:

- 1) przedstawienie przez wnioskodawcę potrzeb w zakresie usług społecznych;
- 2) ustalenie rodzaju usług społecznych, z których korzysta osoba zainteresowana, oraz form i trybu korzystania z tych usług;
- 3) ocenę zasadności i możliwości udzielenia osobie zainteresowanej usług społecznych objętych wnioskiem oraz podjęcia działań wspierających osobę zainteresowaną, z uwzględnieniem wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;

4) poinformowanie o opłacie za usługi społeczne określone w programie usług społecznych, osobach uprawnionych do uzyskania ulg w opłacie za usługi społeczne i wysokości tych ulg.

3. Rozpoznanie indywidualnych potrzeb przeprowadza się w siedzibie centrum. Koordynator indywidualnych planów usług społecznych może przeprowadzić rozpoznanie indywidualnych potrzeb w miejscu, w którym przebywa osoba zainteresowana.

Art. 38. 1. Na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb koordynator indywidualnych planów usług społecznych, w uzgodnieniu z wnioskodawcą, może opracować indywidualny plan usług społecznych, wskazujący usługi społeczne odpowiadające na potrzeby osoby zainteresowanej określone w programie lub programach usług społecznych, lub przekazać wnioski do rozpatrzenia przez:

- 1) zespół lub stanowisko w centrum, lub
  - 2) urząd gminy lub inną jednostkę organizacyjną gminy
- jeżeli usługi społeczne objęte wnioskiem mieszczą się w zakresie usług społecznych realizowanych przez ten zespół, stanowisko, urząd gminy lub inną jednostkę organizacyjną gminy.

2. Indywidualny plan usług społecznych opracowuje się w przypadku potrzeby koordynacji usług społecznych określonych w programie lub programach usług społecznych, które mają być udzielane osobie zainteresowanej w okresie nie krótszym niż 3 miesiące.

Art. 39. 1. Indywidualny plan usług społecznych zawiera w szczególności:

- 1) wskazanie usług społecznych odpowiadających na potrzeby osoby zainteresowanej określonych w programie lub programach usług społecznych;
- 2) sposób realizacji indywidualnego planu usług społecznych, w szczególności wskazanie harmonogramu realizacji usług społecznych, podmiotów realizujących te usługi oraz miejsca ich realizacji.

2. Indywidualny plan usług społecznych może zawierać określenie działań wspierających osobę zainteresowaną.

Art. 40. Indywidualny plan usług społecznych opracowuje się w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 35, na okres niezbędny do realizacji usług społecznych, wynikających z rozpoznania indywidualnych potrzeb, nie dłużej niż na rok.

Art. 41. 1. Indywidualny plan usług społecznych jest zatwierdzany przez dyrektora centrum. Do zatwierdzania indywidualnych planów usług społecznych dyrektor centrum może upoważnić organizatora usług społecznych.

2. Indywidualny plan usług społecznych może być aktualizowany przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, w uzgodnieniu z wnioskodawcą, w szczególności w przypadku zmiany potrzeb osoby korzystającej z usług społecznych lub przyjęcia przez gminę nowego programu usług społecznych. Do aktualizacji indywidualnego planu usług społecznych przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 42. 1. Kwalifikowanie oraz ustalanie opłaty za usługi społeczne, jeżeli program przewiduje opłatę za usługi społeczne określone w programie, odbywa się w oparciu o przesłanki i w trybie wynikającym z programu usług społecznych i nie wymaga wydania decyzji administracyjnej.

2. Kwalifikowanie odbywa się z uwzględnieniem ograniczeń i limitów przewidzianych w programie.

3. Odmowa zakwalifikowania wymaga wydania decyzji administracyjnej.

Art. 43. 1. Jeżeli program usług społecznych przewiduje opłatę za usługi społeczne określone w programie, osoby zakwalifikowane wnoszą opłatę na rachunek bankowy centrum, w wysokości i terminie określonych w programie usług społecznych.

2. W przypadku niewniesienia opłaty, o której mowa w ust. 1, w całości albo w części, wydaje się decyzję administracyjną o zwrocie opłaty. Decyzja określa wysokość należności z tytułu opłaty podlegającej zwrotowi oraz termin jej zwrotu.

3. Należność z tytułu opłaty, o której mowa w ust. 1, podlega ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 44. 1. Rezygnacja z korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych wymaga poinformowania dyrektora centrum. Jeżeli program usług społecznych przewiduje opłatę za usługi społeczne określone w programie, rezygnacja nie zwalnia z ponoszenia opłaty za usługi społeczne, z których osoba miała prawo korzystać do dnia złożenia rezygnacji.

2. W uzasadnionych przypadkach dyrektor centrum może zwolnić w całości albo w części osobę, o której mowa w ust. 1, z ponoszenia opłaty za usługi społeczne, z których miała ona prawo korzystać do dnia złożenia rezygnacji.

Art. 45. 1. Realizacja indywidualnego planu usług społecznych jest na bieżąco monitorowana przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, który opracował ten plan.

2. Po zakończeniu realizacji indywidualnego planu usług społecznych, koordynator indywidualnych planów usług społecznych przeprowadza z osobą objętą indywidualnym planem usług społecznych rozmowę podsumowującą realizację tego planu.

3. Na podstawie informacji uzyskanych w toku monitorowania realizacji indywidualnego planu usług społecznych oraz rozmowy podsumowującej, koordynator indywidualnych planów usług społecznych sporządza opis przebiegu i rezultatów tego planu. Opis dołączany jest do akt sprawy.

4. W uzasadnionym przypadku wykonywanie czynności, o których mowa w ust. 1–3, organizator usług społecznych może przekazać koordynatorowi indywidualnych planów usług społecznych innemu niż ten, który opracował plan.

Art. 46. 1. Organizator usług społecznych, co najmniej raz na 6 miesięcy, dokonuje podsumowania realizacji indywidualnych planów usług społecznych i przedstawia to podsumowanie dyrektorowi centrum oraz organizatorowi społeczności lokalnej.

2. Organizator usług społecznych, co najmniej raz na 3 miesiące, organizuje spotkanie koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych, służące omówieniu realizacji indywidualnych planów usług społecznych oraz współpracy z wykonawcami usług społecznych, o których mowa w art. 7 ust. 2. W spotkaniu mogą uczestniczyć, na zaproszenie organizatora usług społecznych, przedstawiciele wykonawców usług społecznych.

Art. 47. Wykonywanie czynności związanych z opracowywaniem, aktualizowaniem, monitorowaniem oraz podsumowaniem realizacji indywidualnego planu usług społecznych jest formą pracy socjalnej.

Art. 48. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do postępowań w indywidualnych sprawach dotyczących usług społecznych określonych w programie usług społecznych stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257 oraz z 2018 r. poz. 149 i 650).

Art. 49. Czynności polegające na:

- 1) kwalifikowaniu,
- 2) prowadzeniu rozpoznania indywidualnych potrzeb,
- 3) opracowywaniu indywidualnych planów usług społecznych

– może wykonywać jedynie centrum i nie mogą one zostać powierzone innemu podmiotowi.

Art. 50. 1. Centrum przetwarza określone w programie usług społecznych dane osobowe, w tym dane osobowe, o których mowa w art. 9 ust. 1 i art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych):

- 1) wnioskodawców,
- 2) osób korzystających z usług społecznych określonych w programie usług społecznych oraz członków ich rodzin

– w zakresie niezbędnym do realizacji zadań centrum wynikających z ustawy.

2. Dane osobowe, o których mowa w ust. 1, podlegają zabezpieczeniom technicznym i organizacyjnym uniemożliwiającym:

- 1) nadużycia w wykorzystywaniu tych danych, w szczególności przetwarzanie ich niezgodnie z celem lub udostępnianie osobom nieuprawnionym do ich przetwarzania;
- 2) zmianę, utratę, uszkodzenie lub zniszczenie tych danych.

3. Dane osobowe, o których mowa w ust. 1, zabezpiecza się w sposób odpowiedni do zagrożeń i ryzyka wystąpienia sytuacji, o których mowa w ust. 2, w szczególności biorąc pod uwagę czy dane osobowe przetwarzane są w sposób zautomatyzowany, czy w sposób inny niż zautomatyzowany oraz uwzględniając zapewnienie kontroli nad tym, jakie dane osobowe, kiedy i przez kogo były przetwarzane.

4. Osoby przetwarzające dane osobowe, o których mowa w ust. 1, są obowiązane do zachowania ich w poufności.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach

Art. 51. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 155, z późn. zm.²⁾) w art. 579² w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) opinii właściwego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – centrum usług społecznych, opinii właściwego organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, informacji o dotychczasowym sprawowaniu funkcji przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz informacji z rejestru danych prowadzonego przez starostę na podstawie przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;”.

Art. 52. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487, z 2017 r. poz. 2245 i 2439 oraz z 2018 r. poz. 310 i 650) w art. 4¹ w ust. 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Gminny program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie.

Art. 53. W ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2018 r. poz. 276) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 19c w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Wniosek o przyznanie pomocy pieniężnej składa się w ośrodku pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – w centrum usług społecznych, właściwych ze względu na miejsce zamieszkania osób, o których mowa w art. 19 ust. 1 i 4.”;

---

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2017 r. poz. 2491 oraz z 2018 r. poz. 5, 138, 398, 416, 650, 730, 756, 770, 771, 1000, 1009 i 1104.

2) w art. 23a w ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Środki przeznaczone na pomoc realizowaną przez kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – przez dyrektora centrum usług społecznych, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przekazuje na rachunki budżetów gmin.”.

Art. 54. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2018 r. poz.1509) w art. 21 ust.1 po pkt 118 dodaje się pkt 118a w brzmieniu:

„118a) wartość nieodpłatnych lub częściowo odpłatnych usług społecznych, udzielonych osobie na podstawie programu usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...).”.

Art. 55. W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2017 r. poz. 2198, 2203 i 2361) w art. 90m ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Rada gminy może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – dyrektora centrum usług społecznych, do prowadzenia postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1.”.

Art. 56. W ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1260, z późn. zm.³⁾) w art. 80c w ust. 1 pkt 29 otrzymuje brzmienie:

„29) ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego, kierownikowi ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – dyrektorowi centrum usług społecznych lub pracownikowi socjalnemu;”.

---

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2017 r. poz. 1926 oraz z 2018 r. poz. 79, 106, 138, 317, 650, 957, 1099 i 1356.

Art. 57. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, 1000 i 1076) w art. 6b ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Powiatowe zespoły orzekają na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) na wniosek centrum usług społecznych.

2. Ośrodki pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych centra usług społecznych mogą uczestniczyć na prawach strony w sprawach, w których orzekają powiatowe zespoły.”.

Art. 58. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2018 r. poz. 800, z późn. zm.⁴⁾) w art. 299 w § 3 pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) ośrodkom pomocy społecznej, centrom usług społecznych i powiatowym centrom pomocy rodzinie w zakresie prowadzonych postępowań o świadczenia z pomocy społecznej;”.

Art. 59. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 w pkt 2 lit. k otrzymuje brzmienie

„k) ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – centrum usług społecznych – w stosunku do osób rezygnujących z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;”;

---

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2017 r. poz. 800, 650, 723, 771, 1000, 1039 i 1075.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 106, 138, 357, 398, 650, 697, 730, 771 i 1076.

2) w art. 6 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zasady podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym osób rezygnujących z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem, za które ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, opłaca składkę, regulują przepisy o pomocy społecznej.”;

3) w art. 16 ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób rezygnujących z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem finansują w całości ośrodki pomocy społecznej, a w przypadku ich przekształcenia w centra usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centra usług społecznych.”;

4) w art. 50:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Dane zgromadzone na koncie ubezpieczonego, o których mowa w art. 40, i na koncie płatnika składek, o których mowa w art. 45, mogą być udostępniane sądom, prokuratorom, organom podatkowym, Państwowej Inspekcji Pracy, Biuru Nadzoru Wewnętrznego, Policji, Straży Granicznej, komornikom sądowym, organom egzekucyjnym w rozumieniu ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1201, 1475, 1954 i 2491 oraz z 2018 r. poz. 138 i 398), ministrowi właściwemu do spraw gospodarki w zakresie koniecznym do rozstrzygnięcia spraw prowadzonych na podstawie art. 29, art. 32 oraz art. 34 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy, ministrowi właściwemu do spraw rodziny, ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego, organom realizującym świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz świadczenia wychowawcze, ośrodkom pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej

w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrom usług społecznych, powiatowym centrom pomocy rodzinie, publicznym służbom zatrudnienia, Komisji Nadzoru Finansowego oraz wojewodzie i Szefowi Urzędu do Spraw Cudzoziemców w zakresie prowadzonych postępowań dotyczących legalizacji pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.”,

b) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Dane zgromadzone na kontach, o których mowa w ust. 3, udostępnia się bezpłatnie sądom, prokuratorom, organom podatkowym, Państwowej Inspekcji Pracy, Biuru Nadzoru Wewnętrzny, Policji, Straży Granicznej, ministrowi właściwemu do spraw gospodarki w zakresie koniecznym do rozstrzygnięcia spraw prowadzonych na podstawie art. 29, art. 32 oraz art. 34 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy, ministrowi właściwemu do spraw rodziny, ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego, organom realizującym świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz świadczenia wychowawcze, ośrodkom pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrom usług społecznych, powiatowym centrom pomocy rodzinie, publicznym służbom zatrudnienia, Komisji Nadzoru Finansowego, wojewodzie i Szefowi Urzędu do Spraw Cudzoziemców w zakresie prowadzonych postępowań dotyczących legalizacji pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego w zakresie wynikającym z ust. 3a i 3c.”,

c) w ust. 18 część wspólna otrzymuje brzmienie:

„– w celu umożliwienia ośrodkom pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrom usług społecznych, organom właściwym i wojewodom weryfikacji prawa do świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń

wychowawczych, a także w celu monitorowania przez ministra właściwego do spraw rodziny, ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz wojewodę realizacji świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych przez ośrodki pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centra usług społecznych, organy właściwe oraz wojewodów.”.

Art. 60. W ustawie z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 2211 oraz z 2018 r. poz. 650, 697, 1039 i 1375) w art. 96a w ust. 1 w pkt 1 w lit. b tiret trzecie otrzymuje brzmienie:

„– urzędu gminy, gminnego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ....) – centrum usług społecznych – w przypadku świadczeniobiorcy, wobec którego wydano decyzję, o której mowa w art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, albo świadczeniodawcy, który udzielił świadczenia opieki zdrowotnej – w przypadku osoby bezdomnej, o której mowa w art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510), albo”.

Art. 61. W ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828 oraz z 2018 r. poz. 650):

1) w art. 12:

a) w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) wniosku zakładu lecznictwa odwykowego, powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – centrum usług społecznych, organizacji pozarządowej lub

klubu integracji społecznej, za zgodą tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego

– zostać skierowana do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centrum, przez właściwy dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych w centrach usług społecznych – centrum usług społecznych lub w przypadku osoby, o której mowa w art. 1 ust. 2 pkt 5, przez powiatowy urząd pracy z powiadomieniem właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu tej osoby ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych.”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, podlega zaopiniowaniu przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby kierowanej do uczestnictwa w Centrum po uprzednim przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (rodzinnego).”,

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Kierownik Centrum przyjmuje osobę skierowaną do Centrum po podpisaniu z nią indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, zwanego dalej „programem”, w uzgodnieniu z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektorem centrum usług społecznych, właściwym dla miejsca zamieszkania lub pobytu tej osoby.”;

2) w art. 15 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Po pomyślnym zakończeniu okresu próbnego, kierownik ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektor centrum usług społecznych, na wniosek kierownika Centrum, kwalifikuje uczestnika do uczestnictwa w zajęciach w Centrum.”.

Art. 62. W ustawie z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1340) w art. 11 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Postępowanie w sprawie przyznania renty socjalnej wszczyna się również na wniosek innej osoby, kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ....) – dyrektora centrum usług społecznych, działających za zgodą osób, o których mowa w ust. 1.”.

Art. 63. W ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) 17a otrzymuje brzmienie:

„Art. 17a. W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych w centrach usług społecznych (Dz. U. poz. ....) – centrum usług społecznych, przekazały organowi właściwemu informację, że osoba uprawniona lub jej przedstawiciel marnotrawią wypłacane jej świadczenia rodzinne lub wydatkują je niezgodnie z przeznaczeniem, organ właściwy przekazuje należne osobie świadczenia rodzinne w całości lub w części w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług.”;

2) w art. 20:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Organ właściwy może upoważnić, w formie pisemnej, swojego zastępcę, pracownika urzędu, kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku

---

⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 107, 138, 650, 730, 912 i 1000.

przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy do prowadzenia postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 2, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.”,

b) w ust. 4 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„W przypadku upoważnienia kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych, w ośrodku, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – w centrum usług społecznych tworzy się komórkę organizacyjną do realizacji świadczeń rodzinnych.”;

3) w art. 23:

a) ust. 4aa i 4b otrzymują brzmienie:

„4aa. Jeżeli w stosunku do osoby ubiegającej się lub pobierającej świadczenie pielęgnacyjne wystąpią wątpliwości dotyczące sprawowania opieki, o której mowa w art. 17 ust. 1, organ właściwy oraz wojewoda mogą zwrócić się do kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – do dyrektora centrum usług społecznych o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510), w celu weryfikacji tych wątpliwości.

4b. W przypadku, o którym mowa w ust. 4aa, organ właściwy oraz wojewoda mogą wystąpić do ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia

ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – do centrum usług społecznych o udzielenie informacji o okolicznościach dotyczących sprawowania opieki, o której mowa w art. 17 ust. 1, jeżeli okoliczności te zostały ustalone w rodzinnym wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem otrzymania przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych wniosku o udzielenie informacji.”,

b) w ust. 4c pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) organ właściwy upoważnił do prowadzenia postępowania w sprawie świadczeń rodzinnych kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – do dyrektora centrum usług społecznych, lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy, lub inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy;”,

c) ust. 4e i 4g otrzymują brzmienie:

„4e. Ustalając prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, organ właściwy zwraca się do kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w celu weryfikacji okoliczności dotyczących sprawowania opieki, o której mowa w art. 16a ust. 1.

4g. Przepisy ust. 4e i 4f stosuje się odpowiednio, w przypadku gdy organ właściwy upoważnił do prowadzenia postępowania w sprawie świadczeń rodzinnych kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy

z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy, lub inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych, lub innej jednostki organizacyjnej gminy.”.

Art. 64. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) jednostka organizacyjna pomocy społecznej – regionalny ośrodek polityki społecznej, powiatowe centrum pomocy rodzinie, ośrodek pomocy społecznej, centrum usług społecznych – w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, dom pomocy społecznej, placówkę specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, ośrodek wsparcia i ośrodek interwencji kryzysowej;”;

2) w art. 17 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy utrzymywanie i zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników zespołu do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w centrum usług społecznych.”;

3) w art. 42 w ust. 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„1. Za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem, ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od kwoty kryterium

dochodowego na osobę w rodzinie, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty.”;

4) w art. 49:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Indywidualny program wychodzenia z bezdomności jest opracowywany przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – przez pracownika socjalnego centrum usług społecznych wraz z osobą bezdomną i podlega zatwierdzeniu przez kierownika ośrodka, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – przez dyrektora centrum usług społecznych.”,

b) w ust. 5 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„5. Jeżeli indywidualny program wychodzenia z bezdomności wykracza poza będące w dyspozycji placówki środki pomocy lub zachodzi konieczność objęcia osoby bezdomnej ubezpieczeniem zdrowotnym, podlega on zatwierdzeniu przez kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – przez dyrektora centrum usług społecznych.”,

c) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Indywidualny program wychodzenia z bezdomności, stosownie do potrzeb osoby bezdomnej, może uwzględniać wszelkie środki pomocy, jakimi dysponuje ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, realizujące program.”,

d) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Za osobę bezdomną objętą indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, opłaca składkę na ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.”;

5) w art. 50 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.”;

6) w art. 54 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W przypadku gdy osoba bezwzględnie wymagająca pomocy lub jej przedstawiciel ustawowy nie wyrażają zgody na umieszczenie w domu pomocy społecznej lub po umieszczeniu wycofują swoją zgodę, ośrodek pomocy społecznej, centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych lub dom pomocy społecznej są obowiązane do zawiadomienia o tym właściwego sądu, a jeżeli osoba taka nie ma przedstawiciela ustawowego lub opiekuna – prokuratora.”;

7) w art. 62 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) z zasiłku stałego mieszkańca domu – przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, dokonujące wypłaty świadczenia; opłatę za pobyt ośrodek pomocy społecznej przekazuje na rachunek bankowy domu pomocy społecznej.”;

8) w art. 99 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Osobie, której przyznano emeryturę lub rentę za okres, za który wypłacono zasiłek stały lub zasiłek okresowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz inne organy rentowe, które przyznały emeryturę lub rentę, wypłacają to świadczenie pomniejszone o kwotę odpowiadającą wysokości wypłaconych za ten okres zasiłków i przekazują te kwoty na rachunek bankowy właściwego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie

przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych.”;

9) w art. 103:

a) w ust. 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„1. Kierownik ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektor centrum usług społecznych oraz kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie może, w drodze umowy, ustalić z małżonkiem, zstępnymi lub wstępnymi wysokość świadczonej przez nich pomocy na rzecz osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia.”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych ustala w drodze umowy z małżonkiem, zstępnymi przed wstępnymi mieszkańca domu wysokość wnoszonej przez nich opłaty za pobyt tego mieszkańca w domu pomocy społecznej, biorąc pod uwagę wysokość dochodów i możliwości, przy czym opłata ta nie powinna być zwiększana w przypadku gdy jedna z osób jest zwalniana z odpłatności z mocy prawa lub z powodów, o których mowa w art. 64.”;

10) w art. 105:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jednostki sektora finansów publicznych, w tym sądy, Policja, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i organy administracji publicznej, a także kuratorzy sądowi, pracodawcy, podmioty wykonujące działalność leczniczą, przedszkola, szkoły, placówki, poradnie i ośrodki, o których mowa w art. 2 pkt 1–8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949), szkoły wyższe, organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy są obowiązani niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku kierownika ośrodka pomocy

społecznej, dyrektora centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych lub pracownika socjalnego udostępnić informacje, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia o przyznaniu lub wysokości świadczeń z pomocy społecznej, dla ustalenia wysokości odpłatności za świadczenia z pomocy społecznej lub dla weryfikacji uprawnień do świadczeń z pomocy społecznej, wysokości tych świadczeń lub odpłatności za te świadczenia.”,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Kierownik ośrodka pomocy społecznej, dyrektor centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych lub pracownik socjalny mogą wystąpić, drogą elektroniczną, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, do jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o udostępnienie informacji, o których mowa w art. 23a ust. 2 pkt 19, w celu weryfikacji prawa do świadczeń z pomocy społecznej.”;

11) w art. 106 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku gdy z osobą, o której mowa w ust. 1, nie można przeprowadzić rodzinnego wywiadu środowiskowego i mimo prawidłowo dostarczonego wezwania do stawienia się w ośrodku pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – w centrum usług społecznych celem złożenia wyjaśnień osoba nie stawiała się w wyznaczonym terminie, stwierdza się, w drodze decyzji administracyjnej, wygaśnięcie decyzji przyznającej świadczenie.”;

12) w art. 107 w ust. 3b zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Kierownik ośrodka pomocy społecznej oraz dyrektor centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, na wniosek pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej albo centrum usług społecznych lub z własnej inicjatywy, może wystąpić z wnioskiem do właściwego miejscowo komendanta Policji o asystę w trakcie przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego lub świadczenia pracy socjalnej w środowisku.”;

13) w art. 108:

- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – w centrum usług społecznych lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.”,

- b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Za osobę, z którą zawarto kontrakt socjalny, o której mowa w ust. 2, ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, które zawarło kontrakt, opłaca składkę na ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.”;

14) w art. 110:

- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne – ośrodki pomocy społecznej lub centra usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.”,

- b) ust. 3–8 otrzymują brzmienie:

„3. Ośrodek pomocy społecznej oraz centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej, kieruje się ustaleniami wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

4. Ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych –

centrum usług społecznych, koordynuje realizację strategii, o której mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1.

5. Kierownik ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektor centrum usług społecznych może wytaczać na rzecz obywateli powództwa o roszczenia alimentacyjne. W postępowaniu przed sądem stosuje się odpowiednio przepisy o udziale prokuratora w postępowaniu cywilnym.

6. Ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych może kierować wnioskami o ustalenie niezdolności do pracy, niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności do organów określonych odrębnymi przepisami.

7. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) udziela kierownikowi ośrodka pomocy społecznej upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy, z zastrzeżeniem ust. 8a.

8. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 7, może być także udzielone innej osobie na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, z zastrzeżeniem ust. 8a.”,

c) po ust. 8 dodaje się ust. 8a w brzmieniu:

„8a. W przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych w centrach usług społecznych albo przekazania przez gminę do centrum usług społecznych prowadzenia określonych spraw indywidualnych z zakresu pomocy społecznej, wójt (burmistrz, prezydent miasta) udziela upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych sprawach należących do właściwości gminy na zasadach określonych w art.26 w ustawie z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.”,

d) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Kierownik ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług

społecznych – dyrektor centrum usług społecznych składa radzie gminy coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej.”,

e) ust. 11 i 12 otrzymują brzmienie:

„11. Ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

12. Ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.”;

15) w art. 111a:

a) w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, z ośrodkiem wsparcia, z wyłączeniem ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W przypadku połączenia, o którym mowa w ust. 1, ośrodek wsparcia działa w strukturze odpowiednio ośrodka pomocy społecznej, centrum usług społecznych lub domu pomocy społecznej.”,

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej będącymi w strukturze ośrodka pomocy społecznej, centrum usług społecznych lub domu pomocy społecznej obowiązane są spełniać obowiązujące wymagania dla kierowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.”;

16) w art. 112:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie w miastach na prawach powiatu realizują miejskie ośrodki pomocy społecznej, które mogą być nazwane „miejskimi ośrodkami pomocy rodzinie”, a w przypadku przekształcenia miejskiego ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych.”,

b) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Zarząd powiatu zatrudnia kierowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w ust. 8, zgodnie z wymogami określonymi w art. 122 ust. 1, po zasięgnięciu opinii kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie, kierownika ośrodka pomocy społecznej w mieście na prawach powiatu, a w przypadku przekształcenia miejskiego ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych.”;

17) w art. 121 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w ośrodku pomocy społecznej, centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie, do którego obowiązków należy praca socjalna oraz przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych, jeżeli przepracował nieprzerwanie i faktycznie co najmniej 5 lat, przysługuje raz na dwa lata dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych.”;

18) w art. 122 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Wymogi, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą osób kierujących placówkami rodzinnymi oraz centrami usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.”;

19) w art. 131a:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

1) ośrodek pomocy społecznej, centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych i powiatowe centrum pomocy rodzinie właściwe ze względu na położenie placówki, celem podjęcia działań zmierzających do zapewnienia pomocy osobom przebywającym w placówce oraz nawiązania kontaktu z członkami rodziny, opiekunami prawnymi lub kuratorami osób przebywających w placówce;”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku pilnej konieczności zapewnienia pomocy osobom przebywającym w placówce, w stosunku do której wojewoda wydał decyzję, o której mowa w art. 130 ust. 5, wojewoda koordynuje działania zmierzające do zabezpieczenia niezbędnej pomocy osobom potrzebującym, przy udziale kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia .... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych gminy właściwej ze względu na położenie placówki.”.

Art. 65. W ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2017 r. poz. 1221 i 2491 oraz z 2018 r. poz. 62, 86 i 650) w art. 43 w ust. 1 w pkt 22 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych, rodzinne domy pomocy, ośrodki wsparcia i ośrodki interwencji kryzysowej;”.

Art. 66. W ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 i 1149) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 33 w ust. 4:

a) pkt 3a otrzymuje brzmienie:

„3a) odmówił bez uzasadnionej przyczyny udziału w działaniach w ramach Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a, realizowanych przez powiatowy urząd pracy, inne podmioty na jego zlecenie lub przez ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - centrum usług społecznych; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres wskazany w pkt 3;”;

b) pkt 12 otrzymuje brzmienie:

„12) z własnej winy przerwał udział w działaniach w ramach Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a, realizowanych przez powiatowy urząd pracy, inne podmioty na jego zlecenie lub przez ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres wskazany w pkt 3.”;

2) w art. 50:

a) w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) na wniosek ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych – centrum usług społecznych może skierować do uczestnictwa w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub uczestnictwa w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, o którym mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym.”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, powiatowy urząd pracy, ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych są obowiązane informować się wzajemnie o planowanych działaniach wobec bezrobotnych w trybie określonym w zawartym porozumieniu.”;

3) w art. 62a:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Powiatowy urząd pracy samodzielnie lub we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych może inicjować działania w zakresie aktywizacji zawodowej i integracji społecznej bezrobotnych, które są realizowane w ramach Programu Aktywizacja i Integracja.”,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Program Aktywizacja i Integracja, po zaopiniowaniu przez powiatową radę rynku pracy, jest realizowany przez powiatowy urząd pracy działający we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, podmiotami zatrudnienia socjalnego prowadzonymi przez jednostki samorządu terytorialnego lub podmiotami prowadzącymi działalność statutową na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, zgodnie z przepisami o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.”,

c) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Działania w zakresie integracji społecznej bezrobotnych mogą być realizowane przez ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - centrum usług społecznych lub podmioty, o których mowa w ust. 3.”,

d) w ust. 7:

– zdanie wstępne otrzymuje brzmienie:

„Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja przez ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia .....

o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych lub podmioty zatrudnienia socjalnego prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego odbywa się na podstawie porozumienia o realizacji programu zawartego z powiatowym urzędem pracy, które określa w szczególności:”;

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) działania w zakresie integracji społecznej bezrobotnych, realizowane przez ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych;”;

e) ust. 8 i 9 otrzymują brzmienie:

„8. Działania w zakresie integracji społecznej bezrobotnych, realizowane przez ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych lub podmioty zatrudnienia socjalnego prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, są finansowane ze środków budżetowych gminy i mogą być współfinansowane ze środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego.

9. W przypadku niezawarcia z ośrodkiem pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych porozumienia, o którym mowa w ust. 7, powiatowy urząd pracy w ramach środków Funduszu Pracy może zlecić realizację działań w zakresie integracji społecznej bezrobotnych podmiotom, o których mowa w ust. 3.”;

f) ust. 12 otrzymuje brzmienie:

„12. W przypadku niezawarcia z ośrodkiem pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych porozumienia, o którym mowa w ust. 7, powiatowy urząd pracy zawiera z ośrodkiem

pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych porozumienie o współpracy, w ramach którego strony uzgadniają kryteria doboru bezrobotnych do Programu Aktywizacja i Integracja oraz zakres i sposób wymiany informacji o jego uczestnikach.”;

4) w art. 62b w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) skierować bezrobotnego, w porozumieniu z ośrodkiem pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym lub podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej zakładanej przez osoby prawne, o której mowa w przepisach o spółdzielniach socjalnych, albo”.

Art. 67. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 54 ust. 11 otrzymuje brzmienie:

„11. Wójt (burmistrz, prezydent) gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania świadczeniobiorcy może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – centrum usług społecznych, do załatwiania spraw i wydawania decyzji w jego imieniu dotyczących potwierdzania prawa do świadczeń opieki zdrowotnej.”;

2) w art. 73 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) dzieci, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 19, powstaje z dniem uznania przez ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, a wygasa z dniem uznania,

że ustała zasadność objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym, nie później niż z dniem, w którym dziecko rozpoczyna realizację obowiązku szkolnego; ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych mogą odmówić uznania zasadności objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym lub uznać, że ustała konieczność i zasadność objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym dziecka spełniającego przesłanki określone w art. 66 ust. 1 pkt 19, jeżeli na podstawie wywiadu rodzinnego (środowiskowego) stwierdzi, iż warunki materialne opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka umożliwiają jego ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w art. 68;”;

3) w art. 75:

a) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Dzieci, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 19, zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, na wniosek opiekuna prawnego lub faktycznego dziecka albo z własnej inicjatywy.”,

b) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Osoby, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 26, zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych.”,

c) ust. 12 otrzymuje brzmienie:

„12. Osoby, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 29 i 30, zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, realizujące indywidualny program zatrudnienia socjalnego lub indywidualny program wychodzenia z bezdomności lub ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług

społecznych – centrum usług społecznych realizujący kontrakt socjalny w wyniku zastosowania procedury, o której mowa w art. 50 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.”;

4) w art. 86 w ust. 1:

a) pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) dzieci, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 19, opłaca ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych;”;

b) pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 26, opłaca ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych;”;

c) ust. 11 otrzymuje brzmienie:

„11) osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 29 i 30, opłaca ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności lub kierujący do uczestnictwa w zajęciach w centrum integracji społecznej lub ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, realizujące kontrakt socjalny w wyniku zastosowania procedury, o której mowa w art. 50 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;”.

Art. 68. W ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, z późn. zm.⁷⁾) w art. 179 ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. W uzasadnionych przypadkach rektor, kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej albo komisja stypendialna lub odwoławcza komisja stypendialna, o których mowa w art. 175 ust. 4 i art. 176 ust. 3, mogą zażądać doręczenia zaświadczenia z ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – centrum usług społecznych o sytuacji dochodowej i majątkowej studenta i rodziny studenta i uwzględnić tę sytuację przy ocenie spełnienia przez studenta kryterium, o którym mowa w ust. 1.”

Art. 69. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030) w art. 5 w ust. 2 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych, powiatowe centra pomocy rodzinie i regionalne ośrodki polityki społecznej;”

Art. 70. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) w art. 9a ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Obsługę organizacyjno-techniczną zespołu interdyscyplinarnego zapewnia ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – centrum usług społecznych.”

Art. 71. W ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2018 r. poz. 554, 650 i 1000) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Organ właściwy dłużnika może wystąpić do kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – do centrum usług

---

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2017 r. poz. 2201 oraz z 2018 r. poz. 138, 398, 650, 730, 912, 1000 i 1115.

społecznych, o udzielenie informacji, o których mowa w ust. 1, dotyczących dłużnika alimentacyjnego, jeżeli w posiadaniu kierownika ośrodka albo dyrektora centrum znajduje się rodzinny wywiad środowiskowy dotyczący tego dłużnika, przeprowadzony na podstawie przepisów o pomocy społecznej, nie wcześniej niż trzy miesiące od dnia wystąpienia o udzielenie informacji.”;

2) art. 8b otrzymuje brzmienie:

„Art. 8b. Organ właściwy dłużnika może upoważnić w formie pisemnej swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowania i wydawania w tych sprawach decyzji.”;

3) w art. 10 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, przekazało organowi właściwemu wierzyciela informacje, że osoba uprawniona bądź jej przedstawiciel ustawowy marnotrawią wypłacane świadczenia z funduszu alimentacyjnego, organ właściwy wierzyciela może przekazywać należne osobie świadczenia w całości lub w części w formie rzeczowej.”;

4) w art. 12 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Organ właściwy wierzyciela może upoważnić, w formie pisemnej, swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy do prowadzenia postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.”.

Art. 72. W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1844 oraz z 2018 r. 650 i 697) w art. 38 wprowadza się następujące zmiany:

1) w ust. 5 w pkt 1 w lit. b tiret pierwsze otrzymuje brzmienie:

„– urzędu gminy, gminnego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – centrum usług społecznych – w przypadku świadczeniobiorcy, wobec którego wydano decyzję, o której mowa w art. 54 ust. 1 ustawy o świadczeniach, albo świadczeniodawcy, który udzielił świadczenia opieki zdrowotnej.”;

2) w ust. 5d w pkt 1 w lit. b tiret pierwsze otrzymuje brzmienie:

„– urzędu gminy, gminnego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych – w przypadku świadczeniobiorcy, wobec którego wydano decyzję, o której mowa w art. 54 ust. 1 ustawy o świadczeniach, albo świadczeniodawcy, który udzielił świadczenia opieki zdrowotnej”;

3) w ust. 6 w pkt 1 w lit. b tiret pierwsze otrzymuje brzmienie:

„– urzędu gminy, gminnego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych – w przypadku świadczeniobiorcy, wobec którego wydano decyzję, o której mowa w art. 54 ust. 1 ustawy o świadczeniach, albo świadczeniodawcy, który udzielił świadczenia opieki zdrowotnej, albo”.

Art. 73. W ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 i 1076) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W przypadku gdy wyznaczonym na podstawie ust. 1 podmiotem jest ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, w ośrodku albo w centrum można utworzyć zespół do spraw asysty rodzinnej.”;

2) w art. 11:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej albo centrum usług społecznych przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510).”

b) ust. 1a otrzymuje brzmienie:

„1a. W przypadku gdy rodzicem wychowującym dziecko jest małoletni opuszczający młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, schronisko dla nieletnich lub zakład poprawczy, pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej albo centrum usług społecznych przeprowadza u tego rodzica wywiad, o którym mowa w ust. 1, a następnie kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych przydziela temu rodzicowi asystenta rodziny.”

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Jeżeli z analizy, o której mowa w ust. 2, wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej albo centrum usług społecznych występuje odpowiednio do kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych z wnioskiem o jego przydzielenie.”

d) w ust. 4 zdanie wstępne otrzymuje brzmienie:

„4. Po otrzymaniu wniosku, o którym mowa w ust. 3, kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych:”

3) w art. 18c w ust. 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli połączenie obejmuje ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, placówka wsparcia dziennego lub inny gminny podmiot wyznaczony do pracy z rodziną działa odpowiednio w ramach tego ośrodka albo centrum.”

4) w art. 30 ust. 2 otrzymuje brzmienie”

„2. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka

pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych, wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.”;

5) w art. 31 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Wójt może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów, o których mowa w ust. 1.”;

6) w art. 58 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku przyjęcia dziecka w sytuacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego informuje o tym niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin, właściwy sąd, starostę oraz ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych.”;

7) w art. 76 w ust. 4 pkt 8 otrzymuje brzmienie”

„8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;”;

8) w art. 103 ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. O przyjęciu dziecka dyrektor placówki, o której mowa w ust. 1, informuje niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin, sąd, powiatowe centrum pomocy rodzinie oraz ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych.”;

9) w art. 130 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do udziału w posiedzeniu w sprawie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej mogą być zapraszani w szczególności przedstawiciele: sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka pomocy społecznej, centrum usług społecznych, centrum Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych oraz organizacji społecznych statutowo zajmujących się problematyką rodziny i dziecka, a także osoby bliskie dziecku.”;

10) w art. 137 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do udziału w posiedzeniu zespołu mogą być zapraszani w szczególności przedstawiciele: sądu właściwego ze względu na miejsce położenia placówki,

właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka pomocy społecznej, centrum usług społecznych, Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych oraz organizacji społecznych statutowo zajmujących się problematyką rodziny i dziecka, a także osoby bliskie dziecku.”;

11) art. 178 otrzymuje brzmienie:

„Art. 178. Wójt może upoważnić swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy, do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.”;

12) w art. 180 pkt 12 otrzymuje brzmienie:

„12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;”.

Art. 74. W ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2017 r. poz. 2092) w art. 7:

1) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Ustalając prawo do zasiłku dla opiekuna za okres, o którym mowa w art. 2 ust. 2 pkt 2, organ, o którym mowa w art. 5 ust. 1, zwraca się do kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – do dyrektora centrum usług społecznych, o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, na zasadach określonych w przepisach o pomocy społecznej, w celu potwierdzenia faktu sprawowania opieki przez osobę ubiegającą się o zasiłek dla opiekuna.”;

2) w ust. 3 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Organ, o którym mowa w art. 5 ust. 1, zwraca się do kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – do dyrektora centrum usług społecznych, o przeprowadzenie aktualizacji wywiadu.”.

Art. 75. W ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851 oraz z 2018 r. poz. 107, 138, 650, 1000 i 1076) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Organ właściwy może, w formie pisemnej, upoważnić swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora centrum usług społecznych lub innej jednostki organizacyjnej gminy do prowadzenia postępowań w sprawach, o których mowa w ust. 1, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.

3. W przypadku gdy postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1, prowadzone są w ośrodku pomocy społecznej albo centrum usług społecznych realizacja tych zadań nie może powodować nieprawidłowości w wykonywaniu zadań pomocy społecznej, a także nie może naruszać norm zatrudnienia pracowników socjalnych określonych w przepisach o pomocy społecznej.”;

2) w art. 15 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Jeżeli w stosunku do osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia wychowawczego lub osoby pobierającej to świadczenie wystąpią wątpliwości dotyczące sprawowania opieki nad dzieckiem, w tym również w przypadku, o którym mowa w art. 22, wydatkowania świadczenia wychowawczego niezgodnie z celem lub marnotrawienia świadczenia wychowawczego, organ właściwy oraz wojewoda mogą zwrócić się do kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – dyrektora centrum usług społecznych o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510), w celu weryfikacji tych wątpliwości.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, organ właściwy oraz wojewoda mogą wystąpić do ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia

..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych o udzielenie informacji o okolicznościach dotyczących sprawowania opieki nad dzieckiem, marnotrawienia świadczenia wychowawczego lub wydatkowania go niezgodnie z celem, jeżeli informacje te zostały ustalone w rodzinnym wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem otrzymania przez ośrodek pomocy społecznej wniosku o udzielenie informacji.”;

3) w ust. 3 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) organ właściwy upoważnił do prowadzenia postępowania w sprawie świadczenia wychowawczego kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora centrum usług społecznych lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy, lub inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora centrum usług społecznych lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy;”.

Art. 76. W ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860 oraz z 2018 r. poz. 1076) w art. 8 w ust. 6 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„6. Koordynacja wsparcia podejmowana jest przez asystenta rodziny na wniosek osób, o których mowa w ust. 2, złożony do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych.”.

Art. 77. W ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000 i 1290) w art. 150 ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Do prowadzenia spraw, o których mowa w ust. 8 i 9, wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia ..... o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. ...) – dyrektora centrum usług społecznych, kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy lub inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora centrum usług społecznych lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe, przepis dostosowujący i końcowy

Art. 78. W okresie roku od utworzenia centrum do opracowywania:

- 1) programu usług społecznych przyjmowanego w gminie, która utworzyła centrum lub gminie będącej stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10 pkt 2, nie stosuje się wymogu, o którym mowa w art. 5 ust. 2;
- 2) planu animacji społeczności lokalnej, o którym mowa w art. 20 ust. 1, nie stosuje się wymogu, o którym mowa w art. 20 ust. 2.

Art. 79. W okresie roku od zawarcia porozumienia, o którym mowa w art. 15, do opracowywania:

- 1) programu usług społecznych przyjmowanego w gminie innej niż będąca stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10 pkt 2, nie stosuje się wymogu, o którym mowa w art. 5 ust. 2;
- 2) planu animacji społeczności lokalnej, o którym mowa w art. 20 ust. 1, w zakresie odnoszącym się do gminy innej niż będąca stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10 ust. 2, nie stosuje się wymogu, o którym mowa w art. 20 ust. 2.

Art. 80. W okresie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy:

- 1) dyrektorem centrum może być osoba, która nie spełnia wymogu, o którym mowa w art. 25 ust. 2 pkt 4;
- 2) organizatorem usług społecznych może być osoba, która nie spełnia wymogu, o którym mowa w art. 28 pkt 3;
- 3) koordynatorem indywidualnych planów usług społecznych może być osoba, która nie spełnia wymogu, o którym mowa w art. 30 pkt 3;
- 4) organizatorem społeczności lokalnej może być osoba, która nie spełnia wymogu, o którym mowa w art. 33 pkt 3.

Art. 81. Ilekroć w przepisach odrębnych jest mowa o:

- 1) ośrodka pomocy społecznej należy przez to rozumieć centrum,
- 2) kierownika ośrodka pomocy społecznej należy przez to rozumieć dyrektora centrum – jeżeli centrum powstało w wyniku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej.

Art. 82. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2019 r.

UZASADNIENIE

I. CEL I ISTOTA PROJEKTOWANYCH ROZWIĄZAŃ

1. Podstawowe cele inicjatywy ustawodawczej

Zasadniczym celem projektu ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, stanowiącego inicjatywę ustawodawczą Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy, jest rozwój i integracja na poziomie lokalnym systemu usług społecznych.

Usługi społeczne są obecnie, zwłaszcza w państwach rozwiniętych, w tym w krajach członkowskich Unii Europejskiej, dynamicznie rozwijającym się działem polityki społecznej, który jest w stanie trafnie i skutecznie odpowiedzieć na nowe potrzeby i wyzwania społeczne. Rosnące nakłady publiczne na usługi społeczne coraz częściej traktowane są jako forma inwestycji w kapitał ludzki i kapitał społeczny. Rozwój systemów usług społecznych uznaje się tym samym za przejaw prowadzenia tzw. inwestycyjnej polityki społecznej. Lokalne systemy usług społecznych uważane są za podstawowe narzędzie kreowania polityki społecznej na poziomie lokalnym poprzez koordynację szczegółowych polityk publicznych i integrację działania placówek wsparcia usługowego o charakterze środowiskowym. Tworzenie zintegrowanych lokalnych systemów usługowych sprzyja ponadto rozwojowi współpracy międzysektorowej i wykorzystaniu potencjału organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej. Rozwój lokalnych systemów usług społecznych prowadzi więc nie tylko do lepszego zaspokojenia potrzeb obywateli jako członków wspólnot terytorialnych, lecz także sprzyja integracji tychże wspólnot i wzrostowi spójności społecznej.

Konieczność rozwoju infrastruktury usług społecznych była wielokrotnie sygnalizowana także w Polsce podczas debaty eksperckiej, jaka towarzyszyła wdrażaniu od 2016 r. Programu Rodzina 500+.

Zgodnie z koncepcją przyjętą w projekcie ustawy centra usług społecznych, będące jednostkami organizacyjnymi gmin, będą mogły zostać utworzone w celu zaspokajania przez gminę potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynacji tych usług. Będą one zatem nową instytucją lokalnej polityki społecznej, projektowaną jako narzędzie rozwoju i integracji usług społecznych, organizowanych i świadczonych na poziomie gminy. Dzięki działalności centrów, usługi społeczne będą

szerzej dostępne dla mieszkańców, a samorządy gminne będą w stanie trafniej i w sposób bardziej kompleksowy odpowiadać na rosnące i zmieniające się potrzeby osób, rodzin i społeczności lokalnych. Działalność koordynacyjna centrów przyczyni się do integracji usług, przekształcając sieć usługową – obecnie w dużej mierze rozproszoną – w spójne lokalne systemy usług społecznych¹. Podejmowana w centrach praca środowiskowa przyczyni się do integracji także samych społeczności lokalnych, dzięki kojarzeniu usług społecznych świadczonych przez przedstawicieli różnych zawodów pomocowych z animacją aktywności mieszkańców o charakterze samopomocowym i wolontaryjnym.

2. Systemowe usytuowanie centrów usług społecznych

W aspekcie systemowym centra usług społecznych będą stanowić instytucjonalny pomost pomiędzy:

- 1) wsparciem socjalnym organizowanym według zasady selektywności i adresowanym do osób i rodzin znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej (pomoc społeczna) oraz
- 2) wsparciem społecznym o charakterze powszechnym z usługami oferowanymi wszystkim zainteresowanym ich otrzymaniem mieszkańcom.

System wsparcia socjalnego dla najsłabszych osób i rodzin został w Polsce stworzony w ramach pierwszej reformy samorządowej w 1990 r. w formie funkcjonujących do dzisiaj gminnych ośrodków pomocy społecznej. W latach 90. XX w. sieć gminnych ośrodków pomocy społecznej odegrała istotną rolę w łagodzeniu skutków społecznych transformacji ustrojowej, dzięki prowadzeniu przez nie licznych programów socjalnych o charakterze osłonowym, adresowanych do osób tracących pracę i dochody oraz mających trudności w samodzielnej egzystencji w warunkach nowej rzeczywistości ekonomiczno-społecznej. W ramach drugiej reformy samorządowej, wdrożonej w latach 1999–2000, podjęto z kolei działania na rzecz stworzenia lokalnych systemów pomocy dziecku i rodzinie o formule wykraczającej poza selektywne wsparcie osłonowo-socjalne. Funkcję koordynacji takich systemów powierzono powiatowym centrom pomocy rodzinie. Przy programowaniu działań publicznych popełniono jednak strukturalny błąd, wpisując rozwiązania z zakresu lokalnej polityki społecznej do ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U.

---

¹ Na możliwości integrowania w ramach centrów usług społecznych usług z różnych obszarów wskazują ekspertyzy: M. Raclaw, D. Trawkowska, *Integracja asystentury i pracy socjalnej oraz koncepcja pracy socjalnej w CUS*, opracowanie przygotowane dla Kancelarii Prezydenta RP, Warszawa 2018; A. Karwacki, T. Kaźmierczak, *Reintegracja społeczna i zawodowa w formule Centrum Usług Społecznych*, opracowanie przygotowane dla Kancelarii Prezydenta RP, Warszawa 2018.

z 1998 r. poz. 414, z późn. zm.) i do systemu pomocy społecznej. Rozwiązanie takie nie tylko nie sprzyjało przekraczaniu logiki resortowości w organizowaniu usług społecznych przez rozwijanie funkcjonalnej współpracy instytucji z różnych obszarów sfery społecznej, ale wręcz umacniało logikę podziałów resortowych (służby i instytucje publiczne spoza pomocy społecznej przejawiały dystans wobec prób poddania ich działalności koordynacji ze strony placówek pomocy społecznej). Przekraczaniu instytucjonalnych granic nie służyła również zasada „znaczenia” środków finansowych przekazywanych z budżetu państwa samorządom lokalnym na wykonywanie zadań publicznych z różnych obszarów sfery społecznej (pomoc społeczna, edukacja, pomoc osobom niepełnosprawnym itd.). Powiatowe centra pomocy rodzinie skoncentrowały swoją aktywność na wykonywaniu powierzonych im własnych zadań ustawowych (opieka zastępcza, pomoc niepełnosprawnym), a nie na koordynacji wsparcia świadczonego mieszkańcom przez różne lokalne instytucje, służby i organizacje. W konsekwencji wprowadzenie zintegrowanych lokalnych systemów pomocy dziecku i rodzinie pozostało niezrealizowanym celem drugiej reformy samorządowej.

W odpowiedzi na rosnące potrzeby społeczne po 1999 r. w wielu gminach ośrodki pomocy społecznej zaczęły prowadzić programy usług dla mieszkańców przekraczające w swojej konstrukcji logikę selektywności wsparcia. Rozwój takich programów jednak napotykał i nadal napotyka na istotną barierę. Niezależnie od intencji i działania władz samorządowych i pracowników służb społecznych ramy pomocy społecznej ograniczają powszechny charakter wszelkich programów wsparcia realizowanych w ośrodkach pomocy społecznej. Uwarunkowania formalno-prawne i ugruntowany społecznie wizerunek ośrodków pomocy społecznej jako placówek wsparcia dla najbiedniejszych sprzyjają stosowaniu procedur i zachodzeniu procesów społecznych nadających osobom korzystającym ze wsparcia status klientów pomocy społecznej.

Przyjęty w projekcie ustawy kształt centrów usług społecznych został pomyślany tak, aby umożliwić świadczenie usług społecznych jako usług powszechnego dostępu, gdzie korzystanie ze wsparcia nie łączy się z nabyciem statusu klienta pomocy społecznej. Formuła centrów sprzyja zarazem prowadzeniu powszechnych programów usługowych w sposób nieprzeciwstawiający ich programom selektywnym. Przy wykorzystaniu formuły centrów usług społecznych wsparcie o charakterze powszechnym i selektywnym są wzajemnie pozycjonowane w ten sposób, że wsparcie adresowane do najbardziej potrzebujących staje się uzupełnieniem programów powszechnych. W ten sposób korygowany jest wspomniany błąd strukturalny z 1999 r. Zamiast sytuowania działań o charakterze powszechnym w ramach

selektywnej ze swej istoty instytucji pomocy społecznej, tworzony jest lokalny system usług społecznych koordynowany przez centrum, którego funkcjonalnym elementem są usługi pomocy społecznej. Ale to nie pomoc społeczna stanowi o podstawowej misji i społecznym wizerunku centrum i całego lokalnego systemu usługowego. Taki stan rzeczy stwarza optymalne warunki organizacyjne i formalno-prawne dla rozwoju usług społecznych jako ważnego rodzaju usług publicznych (użyteczności publicznej), a zarazem umożliwia kontynuowanie realizacji programów selektywnych, adresowanych do osób i rodzin w szczególnie trudnej sytuacji, na dotychczasowych warunkach, z wykorzystaniem służb społecznych i zgromadzonego przez nie doświadczenia z zakresu pracy socjalnej.

3. Wykorzystanie doświadczeń samorządów i potencjału społeczności lokalnych

Zasady tworzenia i działalności centrów usług społecznych zostały tak pomyślane i tak zapisane w niniejszym projekcie ustawy, aby tworzenie centrów przebiegało w sposób możliwie nieinwazyjny, tj.:

- 1) sprzyjało praktykowaniu samorządności terytorialnej,
- 2) wydobywało i wykorzystywało endogenne potencjały społeczności lokalnych współtworzone przez instytucje publiczne, podmioty sektora obywatelskiego i lokalnych przedsiębiorców, a zarazem
- 3) pozostawało w programowej zbieżności z założeniami polityki społecznej prowadzonej na poziomie krajowym i unijnym.

W szczególności formuła centrów usług społecznych:

- 1) kanalizuje i porządkuje inicjatywy już podejmowane oddolnie przez samorządy lokalne (określane jako centra usług społecznych lub mające zbliżone nazwy);
- 2) wspiera rozwój partnerskiej współpracy międzysektorowej w ramach lokalnych systemów usług społecznych (misją centrum jest koordynowanie działań lokalnych usługodawców, a nie koncentrowanie świadczenia usług w jednej lokalnej instytucji);
- 3) odpowiada profilowaniu krajowej polityki społecznej po wdrożeniu Programu Rodzina 500+ (prorodzinny charakter i większa dostępność wsparcia organizowanego przez szeroko rozumiane służby społeczne, w tym przedstawicieli różnych zawodów pomocowych);
- 4) implementuje priorytety Unii Europejskiej na poziomie programowania krajowych działań publicznych w sferze społecznej (jednym z kluczowych priorytetów unijnych jest rozwój usług społecznych powszechnej użyteczności);

- 5) odpowiada założeniom *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (stanowi inwestycję w kapitał ludzki i społeczny, sprzyja przełamywaniu logiki resortowości w organizowaniu programów publicznych oraz rozwojowi infrastruktury usługowej terytorialnie zrównoważonej);
- 6) jest przejawem podmiotowego traktowania mieszkańców, a także stwarza nowe możliwości rozwoju służb społecznych i praktykowania pracy socjalnej.

4. Fakultatywny charakter centrów usług społecznych

Konsultacje z przedstawicielami środowisk samorządowych przeprowadzone przez Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na etapie prac roboczych nad projektem ustawy, pokazały, że można liczyć na zainteresowanie władz samorządowych tworzeniem centrów usług społecznych w proponowanej w projekcie formule zakładającej kojarzenie efektywności w obszarze zarządzania usługami społecznymi z dbałością o ich szeroką dostępność dla mieszkańców oraz odpowiednią ich jakość. Właśnie dlatego projekt zakłada tworzenie centrów usług społecznych w trybie fakultatywnym – przez zainteresowane samorządy gminne, działające samodzielnie lub w ramach międzygminnych porozumień. Przyjmuje się przy tym, że rosnące w społecznościach lokalnych potrzeby w zakresie dostępu mieszkańców do usług społecznych są wystarczająco mocno rozpoznane i uświadamiane, a zarazem zainteresowanie samorządów lokalnych i ich zrozumienie dla proponowanego rozwiązania prawno-instytucjonalnego są na tyle duże, że zachowując fakultatywny charakter tworzenia centrów, będzie to zmiana krocząca o charakterze systemowym, a nie jedynie pilotaż dla przeprowadzenia takiej zmiany. Projektodawca zakłada też, że kilkuletnie doświadczenia samorządów lokalnych w organizowaniu i prowadzeniu fakultatywnych centrów usług społecznych, zgromadzone po wejściu w życie przepisów ustawy, będą mogły posłużyć dla wypracowania w przyszłości rozwiązania obligatoryjnego, ale odpowiednio już przetestowanego i obudowanego metodyką organizowania usług społecznych opartą na praktyce społecznej, a nie tylko na teoretycznych założeniach czy regulacjach formalnych. Zarazem fakultatywność proponowanego rozwiązania praktycznie wyklucza ryzyko uruchamiania na poziomie lokalnym dostosowujących działań pozornych – kosztownych, ale nieefektywnych – które to ryzyko jest spore, gdy samorządy terytorialne są zobowiązane do wprowadzania zmian, o których celowości niekoniecznie są przekonane.

5. Spójność koncepcji centrów usług społecznych z krajową polityką społeczną

Rozwój i integracja na poziomie lokalnym usług społecznych w formule centrów usług społecznych odpowiada kluczowym aspektom profilowania polityki ekonomiczno-społecznej na poziomie krajowym. Integracja usług społecznych z przekroczeniem logiki resortowości i dążeniem do rozbudowy infrastruktury sfery społecznej, w tym na obszarach wiejskich i peryferyjnych, oraz z uwzględnieniem wzmacniania spójności społecznej odpowiada kluczowym założeniom *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*. W myśl tych założeń, rozwój odpowiedzialny to rozwój terytorialnie zrównoważony, mający charakter endogeniczny, a więc zachodzący przy wykorzystaniu zasobów własnych (potencjału) społeczności lokalnych i zarazem mający wyraźny wymiar inkluzyjny, stanowiący przejaw inwestowania w kapitał ludzki i społeczny².

Warto też podkreślić spójność pod względem merytorycznym założeń funkcjonowania centrów usług społecznych z Programem Rodzina 500+. Decydują o tym trzy aspekty. Dwa z nich mają charakter programowy, a trzeci – wymiar praktyczny.

Po pierwsze, rozwój i integracja usług społecznych w formule centrów ma wyraźny profil prorodzinny, gdyż na podstawie przebiegu konsultacji społecznych można przyjąć, że oferta usługowa centrów będzie przez samorzady lokalne budowana w dużej mierze wokół zabezpieczenia potrzeb społecznych rodzin, co odpowiada intencjom projektodawcy.

Po drugie, misją projektowanych centrów jest nie tylko integracja usług społecznych poprzez ich lepszą koordynację; ale też faktyczne zwiększenie dostępności na poziomie lokalnym usług społecznych przez ograniczenie w organizacji ich świadczenia znaczenia zasady selektywności, oznaczającej adresowanie wsparcia wyłącznie do osób i rodzin ubogich na rzecz zasady powszechności, czyli adresowania wsparcia do ogółu zainteresowanych mieszkańców jako członków społeczności lokalnych. Cel ten odzwierciedla nazwa nowych placówek: będą to centra usług społecznych, a nie centra usług socjalnych³. Należy przy tym zaznaczyć, że uruchomienie centrów w żaden sposób nie ograniczy skali i zakresu usług pomocy społecznej prowadzonych w formule selektywnej, a adresowanych do osób i rodzin biedniejszych i najbardziej potrzebujących. Te usługi będą nadal świadczone zgodnie z obowiązującymi w pomocy społecznej zasadami i z wykorzystaniem metodyki pracy

---

² Por. *Opinia o projekcie Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Materiał Zespołu Zadaniowego Narodowej Rady Rozwoju do spraw oceny projektu Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, Kancelaria Prezydenta RP, Warszawa 2016.

³ Na wagę tego rozróżnienia wskazuje się w ekspertyzie: B. Szatur-Jaworska, M. Grewiński, *Dylematy definicyjne w kontekście wypracowania definicji prawnej usług społecznych na potrzeby powołania Centrów Usług Społecznych w Polsce*, opracowanie przygotowane dla Kancelarii Prezydenta RP, Warszawa 2018.

socjalnej z osobami i rodzinami, określanej w literaturze przedmiotu terminem *casework* (praca z indywidualnymi przypadkami, w bezpośredniej styczności z klientami). Projekt wychodzi natomiast z założenia, że zapotrzebowanie na usługi społeczne ma charakter powszechny i ich organizowanie nie może ograniczać się do zapewnienia ich dostępności klientom pomocy społecznej.

Trzeci aspekt wymaga nieco szerszego rozwinięcia. W debacie publicznej wokół wdrożenia w 2016 r. Programu Rodzina 500+ przeważało przekonanie, że polityka inwestycji w dzieci jako dobro publiczne jest polityką prawidłowo profilowaną co do celu⁴. Niemniej jednak część ekspertów podnosiła, że zamiast przekazywać środki finansowe do dyspozycji rodzin, należałoby raczej zwiększyć nakłady publiczne na rozwój infrastruktury usług społecznych, w pierwszej kolejności tych podnoszących jakość edukacji oraz pozwalających rodzicom łatwiej godzić obowiązki rodzinne i zawodowe (tzw. *family-work balance*). Niniejszy projekt ustawy zakłada, że pakiety usług społecznych oferowanych w centrach usług społecznych, jak również zasady korzystania z nich (z możliwością bezpośredniego współpłacenia przez mieszkańców za koszty wytworzenia usług) będą ustalane zgodnie z priorytetami i możliwościami samorządów gminnych. Przyjmuje się, że przy trafnym, a więc odpowiadającym potrzebom rodzin, sprofilowaniu oferowanych usług, środki ze świadczeń 500+ mogą (i powinny) zostać w pewnym zakresie wykorzystane na ponoszenie przez rodziny kosztów korzystania z lokalnych systemów usługowych koordynowanych przez centra. Program Rodzina 500+ w stopniu znaczącym ograniczył ubóstwo polskich rodzin, zwłaszcza tzw. ubóstwo bezwzględne, a tym samym zwiększył budżety rozporządzalne gospodarstw domowych rodzin z dziećmi na wychowaniu⁵. Innymi słowy, w ujęciu ekonomicznym oferta centrów będzie stanowić podażową odpowiedź na rosnący dzięki Programowi Rodzina 500+ popyt na usługi społeczne.

Rozwój usług społecznych ukierunkowanych na zaspokojenie potrzeb osób, rodzin i społeczności lokalnych nie jest tym samym alternatywą dla programu Rodzina 500+, ale stanowi kontynuację prorodzinnego orientowania polityki społecznej państwa i samorządów lokalnych. Co więcej, wykorzystywanie środków finansowych transferowanych poprzez Program Rodzina 500+ na współpłacenie przez mieszkańców za organizowane lokalnie usługi

---

⁴ Por. Opinia Sekcji Polityka społeczna, rodzina Narodowej Rady Rozwoju o Programie Rodzina 500+, Warszawa 2016.

⁵ Por. R. Szarfenberg, *Wpływ świadczenia wychowawczego (500+) na ubóstwo ogółem i ubóstwo dzieci na podstawie makrosymulacji*, opracowanie przygotowane dla Narodowej Rady Rozwoju, Warszawa 2016; R. Szarfenberg, *Ubóstwo i pogłębiona deprivacja materialna rodzin – przewidywany a rzeczywisty wpływ Programu 500 plus*, opracowanie przygotowane dla Narodowej Rady Rozwoju, Warszawa 2017.

społeczne będzie miało charakter inwestycji społecznej, gdyż usługi społeczne podnoszą poziom i jakość kapitału ludzkiego. Warto też zaznaczyć, że uwzględnienie w działalności programowej centrów elementów organizowania społeczności lokalnej ma wymiar więziotwórczy (ukierunkowane jest na integrowanie społeczności lokalnej), co z kolei stanowi, że działalność centrów będzie sprzyjać podnoszeniu poziomu kapitału społecznego wspólnot lokalnych.

II. INTEGRACJA USŁUG SPOŁECZNYCH – DOŚWIADCZENIA MIĘDZYNARODOWE I KRAJOWE

1. Zgodność koncepcji centrów usług społecznych z priorytetami polityki społecznej Unii Europejskiej

Rozwój organizowanych lokalnie usług społecznych jest jednym z priorytetów polityki społecznej Unii Europejskiej. Po okresie silnej orientacji tej polityki na aspekty prozatrudnieniowe, co było odzwierciedleniem dominacji Strategii Lizbońskiej, w unijnej agendzie większy nacisk kładzie się na udostępnianiu obywatelom szerszej palety usług społecznych przy zachowaniu równowagi między usługami prozatrudnieniowymi (*activation services*) i usługami inkluzyjnymi (społecznego włączenia), z uwzględnieniem w tych ostatnich usług opiekuńczych, adresowanych do osób niesamodzielnymi. Centra usług społecznych stwarzają realną możliwość efektywnego i w pełni zgodnego z przeznaczeniem wykorzystywania funduszy unijnych (zwłaszcza z Europejskiego Funduszu Społecznego) – w ramach obecnej perspektywy finansowej, a także kolejnej. Centra usług społecznych spełniają także unijny priorytet dotyczący profesjonalizacji sfery *social services*.

Samorządowa formuła centrum integracji społecznej jest zgodna z postanowieniami Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego. Z kolei uwzględnione w działalności centrów organizowanie społeczności lokalnej odpowiada pod względem programowym nie tylko przepisom ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem społeczności lokalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 140, z późn. zm.), ale także postanowieniom zawartym w rezolucji unijnej o rozwoju kierowanym przez społeczność (rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 maja 2016 r. w sprawie nowych narzędzi rozwoju terytorialnego w polityce spójności na lata 2014–2020: zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) oraz

rozwój lokalny kierowany przez społeczność (CLLD) (2015/2224(INI)), Dz. Urz. UE C 76 z 2018 r., s. 1).

2. Integracja usług społecznych w państwach członkowskich Unii Europejskiej

W wielu krajach Unii Europejskiej wprowadzono w ostatnich latach zmiany w zasadach organizacji i świadczenia usług społecznych ukierunkowane na ich lepszą integrację. Właśnie w funkcjonalnej integracji usług społecznych widzi się szansę na wzrost ich realnej dostępności i efektywności ich świadczenia oraz możliwość sprostania nowym potrzebom i wyzwaniom. Integrowanie usług społecznych następuje w różnych modelach organizacyjnych. Niektóre kraje stosują podejście, w którym następuje koordynacja służb i usług na poziomie lokalnym, kiedy indziej praktykuje się partnerstwo rozmaitych podmiotów działających na danym terenie czy wreszcie współpracę specjalistów przy rozwiązywaniu konkretnych, złożonych problemów. Forma współpracy jest dostosowywana do lokalnych możliwości, doświadczeń oraz sytuacji i potrzeb wspólnot lokalnych. Można wyróżnić cztery podstawowe aspekty integrowania usług społecznych.

Po pierwsze, przyjmuje się, że skuteczne wsparcie społeczne coraz częściej wymaga działań kompleksowych i usług złożonych, z uwzględnieniem sfery prewencji, profilaktyki i pracy środowiskowej, a nie tylko działań naprawczych. Rośnie przy tym rola usługodawców z sektora obywatelskiego, w tym organizacji non-profit świadczących usługi społeczne w formule pozapłacówkowej, a z uwzględnieniem pracy środowiskowej i działań więziotwórczych.

Po drugie, odchodzi się od ścisłego rozróżniania usług ze względu na ich rodzaj (podział na usługi aktywizujące i opiekuńcze, rozróżnianie reintegracji zawodowej i reintegracji społecznej itd.) na rzecz organizowania pakietów usług odpowiednio sprofilowanych do potrzeb określonych kategorii klientów (osoby niepełnosprawne, rodziny z dziećmi na wychowaniu, młodzież, osoby bezrobotne itp.).

Po trzecie, zauważalna jest tendencja do integrowania usług podstawowych jak najbliżej obywateli, a więc w środowisku lokalnym (dostępność w miejscu zamieszkania) oraz integracji usług specjalistycznych – na poziomie ponadlokalnym, ale w funkcjonalnym powiązaniu z usługami podstawowymi.

Po czwarte, coraz powszechniejszy jest montaż finansowy: w celu pokrywania kosztów świadczenia usług społecznych wykorzystuje się środki samorządów lokalnych,

środki budżetu państwa oraz fundusze unijne, a także dopuszcza się współpłacenie przez obywateli w momencie korzystania z usług, przy zachowaniu niekomercyjnego charakteru usług społecznych użyteczności publicznej.

Poniżej przedstawiono przykłady organizacji usług z obszaru polityki społecznej w zintegrowanej formie w trzech wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej – Wielkiej Brytanii, Finlandii i Rumunii.

Wielka Brytania

W Wielkiej Brytanii wsparcie z zakresu pomocy społecznej adresowane do osób bezrobotnych i nieaktywnych ekonomicznie zostało zintegrowane z usługami rynku pracy (w *job centres* – centrach pracy stosuje się jednak zasadę warunkowania wsparcia, której nie przewiduje się w formule centrów usług społecznych). W sposób funkcjonalnie wyodrębniony organizuje się też zintegrowane usługi społeczne adresowane do dzieci i młodzieży. W ostatniej dekadzie, mając na uwadze potrzeby rosnącej liczebnie populacji osób starszych, prowadzi się ponadto działania na rzecz integracji *social services* z usługami zdrowotnymi. Właśnie te ostatnie działania zasługują na bliższe omówienie, stanowiąc trafny punkt odniesienia dla projektowanych w niniejszej ustawie centrów usług społecznych. Starania o integrację usług z obszaru zdrowia i usług o charakterze socjalnym podejmowane są w Wielkiej Brytanii co najmniej od lat 70-tych XX w. Natomiast kryzys z lat 2008-2010 spowodował intensyfikację działań. Dodatkowymi czynnikami wymuszającymi wzrost aktywności w tej sferze są: starzenie się społeczeństwa, fragmentacja systemu w zakresie finansowania i udzielania usług zdrowotnych i socjalnych oraz potrzeba wyrównania dostępu do tych usług (w szczególności socjalnych, które w ramach pomocy społecznej są udzielane najczęściej po spełnieniu kryterium dochodowego, a więc tylko części osób potrzebujących pomocy).

Wśród rozmaitych rozwiązań reformatorskich warto zwrócić uwagę na dwa:

- 1) Care Trusts⁶ (Trusty Socjalne) – czyli jednostki organizacyjne utworzone na poziomie lokalnym, odrębne od publicznych „resortowych” jednostek funkcjonujących w ramach systemu ochrony zdrowia i systemu pomocy społecznej, ale współpracujące z nimi. Ich celem jest kompleksowe zarządzanie usługami w określonym zakresie. Przykładowo, może to być realizacja usług edukacyjnych i socjalnych na rzecz dzieci lub usług

---

⁶ Care Trusts zostały ustanowione w ramach National Health Service Plan 2000 (Narodowy Plan na rzecz Usług Zdrowotnych 2000).

zdrowotnych i socjalnych dla osób starszych. Trusty mogą samodzielnie realizować swoje zadania albo zlecać je innym podmiotom, w tym jednostkom publicznym czy organizacjom pozarządowym. Wartością dodaną utworzenia trustu jest dobrowolność uczestnictwa oraz zapewnienie realizacji usług zintegrowanych (pełny system wsparcia dla danej grupy beneficjentów);

- 2) „Integrated Care Pioneers” (Pionierzy usług zintegrowanych)⁷ – wdrażane w formie pilotażu rozwiązanie polegające na wyłonieniu usługodawców, którzy będą realizować zadania z zakresu usług społecznych i zdrowotnych wykorzystując nowe, innowacyjne rozwiązania. W latach 2013-2015 wybranych 25 podmiotów⁸ testowało nowe sposoby realizacji zadań zdrowotnych i socjalnych, wykorzystując przy tym zasoby gminne i wolontariat. W rezultacie powstały ciekawe nowe modele realizacji usług, uwzględniające specyficzne potrzeby lokalnej ludności oraz uwzględniające zmieniające się w czasie zapotrzebowanie na te usługi.

W Anglii utworzono program The Better Care Fund (Fundusz na rzecz Poprawy Wsparcia Socjalnego), którego celem jest integracja usług zdrowotnych i socjalnych zmierzająca do ograniczenia instytucjonalnej hospitalizacji na rzecz wsparcia usługowego realizowanego w środowisku zamieszkania. Aby zrealizować ten cel, gminy otrzymały środki z budżetu National Health Service (NHS, publiczny system ochrony zdrowia).

Finlandia

Główne cele reform zmierzających do integracji szeroko rozumianych usług społecznych to zwiększenie dostępności do usług, podniesienie ich jakości i lepsze ukierunkowanie na potrzeby beneficjentów. Nacisk został położony na integrację przede wszystkim usług zdrowotnych i socjalnych.

Obecnie w Finlandii realizowana jest reforma strukturalna systemu usług zdrowotnych i socjalnych. Jej celem jest nałożenie funkcji organizatora systemu usług społecznych i zdrowotnych na poziom regionalny (ma być 5 regionów), co ma nastąpić 1 stycznia 2021 r. Oznacza to z jednej strony, że same usługi w formie zintegrowanej będą realizowane na poziomie gmin, natomiast na poziomie regionalnym będzie odbywać się ich planowanie. Chodzi o to, aby uniknąć rozproszonego funkcjonowania na danym obszarze wielu

---

⁷ <https://www.england.nhs.uk/new-care-models/integrated-care-pioneers/>

⁸ Jako pionierzy zostały określone obszary, które podjęły się przetestowania nowego podejścia w sferze integracji usług. Obszary te wykraczają nieco ponad poziom gminy – zazwyczaj są to miasta, często wraz z okolicznymi małymi miejscowościami.

usługodawców, których działania nie są w żaden sposób koordynowane, a jednocześnie zwiększyć dostępność wszystkich mieszkańców do usług. Reforma ma umożliwić również optymalne wykorzystanie środków i zasobów, w szczególności tych kosztownych i rzadziej używanych, które nie muszą występować w każdej gminie, ale mieszkańiec każdej gminy powinien mieć do tych funkcjonalności dostęp.

Rumunia

Pod koniec 2016 r. w Rumunii wprowadzono program „Integrated Package to fight poverty” (Zintegrowany pakiet usług na rzecz walki z ubóstwem). Celem tego rozwiązania jest stworzenie oferty wieloaspektowych usług dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, a w szczególności rodzin zamieszkujących tereny wiejskie, enklawy ubóstwa czy wywodzących się ze społeczności romskich. Ze względu na znaczny poziom ubóstwa, w szczególności w rumuńskich rodzinach wychowujących dzieci, zdecydowano się na oddolne i całościowe podejście do rozwiązywanych problemów. Jednym z priorytetów jest wsparcie aktywności zarówno społecznej, jak i zawodowej rodzin, co ma pozwolić na zmniejszenie środków przeznaczanych przez państwo na świadczenia finansowe.

Usługi realizowane są przez wielozadaniowe zespoły składające się z pracowników socjalnych, pracowników medycznych, doradców edukacyjnych i innych specjalistów niezbędnych, aby udzielić wsparcia konkretnym rodzinom. Zespoły te współpracują z istniejącymi już służbami socjalnymi lub są organizowane w formie wielozadaniowych centrów społecznych (multifunctional community centres).

Rozwiązanie to wdrażane jest w formie pilotażu w kilkudziesięciu miejscach, a ich realizacja odbywa się na terenie poszczególnych gmin. Jednym z celów przedsięwzięcia jest przeniesienie większej odpowiedzialności na walkę z wykluczeniem społecznym na poziom lokalny. Planuje się, że projekty, które osiągną najlepsze efekty, będą rozpowszechniane. Fundusze na ten cel pochodzą z budżetu państwa, środków unijnych oraz grantu norweskiego.

Tabela 1. Wybrane przykłady państw, w których funkcjonują zintegrowane usługi społeczne.

Kraj	Rodzaj usług podlegających integracji	Odbiorcy usług	Usługodawcy	Model finansowania
Wielka Brytania⁹	Usługi socjalne oraz zdrowotne	Osoby starsze, chore psychicznie, niepełnosprawne, uzależnione od alkoholu lub narkotyków	Obok dotychczasowych usługodawców realizujących zadania w ramach odrębnych systemów ochrony zdrowia i opieki socjalnej podejmowane są próby tworzenia nowych ciał, które będą te usługi kompleksowo podejmować. Przykładami takich nowatorskich inicjatyw są Care Trusts oraz prowadzone w ramach pilotażu „Integrated Care Pioneers”.	Fundusze rządowe i samorządów lokalnych
Finlandia¹⁰	Zasiłki, usługi socjalne, ochrona zdrowia, rehabilitacja, ubezpieczenie społeczne, usługi rynku pracy i inne – w różnych konfiguracjach w zależności od potrzeb lokalnych	Wszyscy obywatele	Odpowiedzialność za organizację usług socjalnych i zdrowotnych spoczywa na samorządach lokalnych, głównie gminach. Gminy mogą działać samodzielnie lub w partnerstwie z innymi gminami. W systemie usługi świadczą placówki publiczne i prywatne. Rolą państwa jest opracowanie i implementacja prawa w zakresie ogólnej organizacji usług oraz strategicznych celów.	Fundusze samorządowe i rządowe
Rumunia	Usługi na rzecz ubogich rodzin wychowujących dzieci	Rodziny wywodzące się z wykluczonych społeczności (w tym romskie)	Multizadaniowe zespoły składające się z specjalistów, którzy współpracują z lokalnymi służbami socjalnymi oraz organizacjami pozarządowymi.	Środki z budżetu państwa, unijne i z grantu norweskiego

⁹ <https://www.nhs.uk/>.

¹⁰ <https://stm.fi/en/social-and-health-services> - Fińskie Ministerstwo ds. Społecznych i Zdrowotnych.

Możemy obserwować różne modele organizacyjne. Niektóre kraje stosują podejście w którym następuje koordynacja służb i usług na poziomie lokalnym, kiedy indziej praktykuje się partnerstwo rozmaitych podmiotów działających na danym terenie czy wreszcie współpracę specjalistów przy rozwiązywaniu konkretnych, złożonych problemów. Forma współpracy jest dostosowywana do lokalnych możliwości, doświadczeń oraz sytuacji osób wymagających wsparcia, tym samym nie ma jednego, idealnego modelu integracji usług społecznych.

3. Integracja usług społecznych w Polsce

Formuła centrów usług społecznych kanalizuje i profiluje działania oddolnie podejmowane przez samorządy lokalne. Samorządy gminne, zwłaszcza miejskie (np. Wrocław, Lublin, Warszawa, Gdynia i inne), już uruchomiły bądź są właśnie w trakcie tworzenia lokalnych centrów usługowych, określanych jako centra usług społecznych lub nazwami zbliżonymi. Ich celem jest integracja wybranych rodzajów usług, a w szczególności zintegrowanych działań profilowanych na potrzeby określonych grup ludności, np. seniorów.

Zespół Ośrodków Wsparcia w Lublinie powstał w celu wspierania osób i rodzin, które ze względu na wiek, chorobę, niepełnosprawność lub bezradność wymagają częściowej pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Zespół prowadzi ośrodki wsparcia dla seniorów, osób przewlekle somatycznie chorych, z niepełnosprawnością fizyczną, osób z zaburzeniami psychicznymi, dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną, dla osób z chorobą Alzheimera oraz dla osób ze spektrum autyzmu. Zespół to wielozadaniowa samorządowa jednostka budżetowa. W ramach Zespołu w 2018 r. realizowane są następujące zadania (za łączną kwotę 9 336 725,00 zł¹¹):

- 1) utrzymanie Zespołu Ośrodków Wsparcia w Lublinie, finansowane z budżetu miasta Lublin w kwocie 5 180 000 zł;
- 2) utrzymanie Klubów Seniora przy Zespole Ośrodków Wsparcia w Lublinie, finansowane z budżetu miasta Lublin w kwocie 100 000 zł;
- 3) prowadzenie trzech środowiskowych domów samopomocy finansowane z budżetu państwa w kwocie 2 257 128 zł i z budżetu miasta w kwocie 152 000 zł;
- 4) prowadzenie klubów samopomocy, finansowane z budżetu państwa w kwocie 182 592 zł;

---

¹¹ Dane finansowe za 2018 r. na podstawie informacji udostępnionych przez Urząd Miasta Lublin.

- 5) projekt „Aktywni i samodzielni. Usługi społeczne i zdrowotne – tworzenie systemu pomocy środowiskowej w celu wsparcia 350 osób w podeszłym wieku.” w kwocie 1.453.875 zł współfinansowany ze środków Unii Europejskiej;
- 6) zlecone przez rady dzielnic, finansowane z budżetu miasta w kwocie 11 130 zł.

Zespół Ośrodków Wsparcia w Lublinie zatrudnia 127 pracowników (107,175 etatów), którzy realizują usługi: terapeutyczne, rehabilitacyjne, prozdrowotne, edukacyjne, wspomagająco-aktywizujące i z zakresu pracy socjalnej. Kadre merytoryczną stanowią: terapeuci, instruktorzy terapii zajęciowej, psycholodzy, pedagodzy, logopedzi, pielęgniarki, pracownicy socjalni, fizjoterapeuci, masażyści.

Dzięki istnieniu Zespołu w budżecie miasta zracjonalizowano wydatki i zaoszczędzono środki finansowe, m.in. przez utrzymanie podopiecznego w miejscu zamieszkania, które nie powoduje konieczności utrzymania go w domu pomocy społecznej (koszt utrzymania jest znacznie niższy niż w domu pomocy społecznej), wspólną obsługę administracyjno-finansową, co dla miasta skutkuje mniejszymi kosztami prowadzenia poszczególnych ośrodków, a także racjonalne wykorzystanie środków transportu i wyposażenia (np. sprzętu rehabilitacyjnego). Istnienie zespołu wpłynęło również na wzbogacenie oferty usług z zakresu pomocy społecznej.

Pracownicy zespołu systematycznie współpracują z pracownikami filii Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, ze względu na udzielanie wsparcia tym samym osobom – niekiedy konieczne jest wspólne rozwiązywanie problemów podopiecznych. Uczestnicy mogą korzystać ze wsparcia w budynkach Zespołu lub w miejscu swojego zamieszkania. W zależności od formy wsparcia podopieczni przyjmowani są na podstawie decyzji administracyjnej lub deklaracji. W ośrodkach zapewniających wyżywienie obowiązuje odpłatność uzależniona od sytuacji dochodowej uczestnika.

Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego (WCRS) utworzono w celu zintegrowania i optymalizacji różnorodnych innowacyjnych działań na rzecz wsparcia i rozwoju aktywnego społeczeństwa obywatelskiego, komplementarnych do zadań już realizowanych przez inne jednostki organizacyjne miasta np. Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W ramach centrum działają: Centrum Aktywizacji Społecznej, zajmujące się organizacją działań z zakresu edukacji nieformalnej, Miejskie Centrum Wolontariatu, prowadzące, wspierające i integrujące działania wolontariackie oraz popularyzujące ideę wolontariatu, INFOLINK, oferujący informację i wsparcie dla obcokrajowców. WCRS

prowadzi również działalność mającą na celu podnoszenie kompetencji edukacyjnych uczniów i nauczycieli. WCRS zatrudnia 66 pracowników.

WCRS współpracuje z komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Wrocławia, innymi jednostkami organizacyjnymi miasta, publicznymi i niepublicznymi uczelniami wyższymi, organizacjami pozarządowymi, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi, środkami masowego przekazu oraz innymi podmiotami. Opiera się na partnerskim publiczno-społecznym modelu współpracy. Zleca zadania na podstawie obowiązujących przepisów prawa.

W 2018 r. na działania WCRS przeznaczono kwotę 9 413 649 zł¹², w tym na działalność 48 samorządów osiedli – jednostek pomocniczych gminy Wrocław (rad i zarządów osiedli) i współpracę w zakresie ich zadań statutowych – 3 740 729 zł. WCRS nadzoruje merytorycznie realizację zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym w zakresie działań statutowych jednostek na kwotę 1 385 000 zł na umowy jednoroczne oraz na kwotę 1 007 000 zł na umowy wieloletnie. WCRS realizowało projekty dofinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Laboratorium Innowacji Społecznych (LIS) w Gdyni jest samodzielną jednostką budżetową Gminy Miasta Gdyni. Zadaniem LIS jest wypracowywanie, wspieranie i upowszechnianie nowatorskich rozwiązań społecznych, tak aby mieszkańcom Gdyni – bez względu na wiek, pochodzenie społeczne czy miejsce zamieszkania – żyło się lepiej. Jednostka zajmuje się zarówno poszukiwaniem nowych innowacyjnych rozwiązań, jak i działaniami na tych obszarach Gdyni, które wymagają szczególnego wsparcia (rewitalizacji). Wymaga to działań na wielu polach, zarówno inwestycji, jak i organizacji projektów aktywizacyjnych i edukacyjnych, badania potrzeb mieszkańców, zapewniania przestrzeni do współdecydowania o mieście, również w sferze usług społecznych oraz oferty aktywizacyjnej, którą miasto buduje dla mieszkańców.

LIS koordynuje kilka programów, w ramach których udzielane są również usługi społeczne, skierowane do mieszkańców, m.in.:

- Gminny Program Rewitalizacji, w ramach którego podejmowane są: inwestycje drogowe, remonty budynków, tworzenie miejsc rekreacyjnych, ale i animowanie wydarzeń integrujących i aktywizujących społeczność lokalną. Program bazuje na zawieranych partnerstwach wielosektorowych.

---

¹² Dane finansowe za 2018 r. na podstawie informacji udostępnionych przez Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego.

- Program „Rozwój usług społecznych w Gdyni”, finansowany ze środków europejskich, realizowany we współpracy z Zespołem Placówek Specjalistycznych im. K. Lisieckiego „Dziadka” i w partnerstwie z 9 organizacjami pozarządowymi prowadzącymi w Gdyni placówki wsparcia dziennego. W ramach tego projektu wdrażany jest program modernizacji systemu usług wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży oraz osób w pieczy zastępczej świadczonych w placówkach wsparcia dziennego. W ramach projektu prowadzone są zajęcia dla dzieci, rodziców i opiekunów oraz całych rodzin, a także poradnictwo psychologiczne dla rodziców/opiekunów, treningi umiejętności wychowawczych, tematyczne grupy wsparcia, terapia pedagogiczna i logopedyczna dla dzieci, wyjazdy integracyjne dla rodzin. W ramach tego zadania realizowane jest zadanie „Centrum Usług Społecznych” – są to warsztaty rodzinne i tematyczne grup wsparcia prowadzone przez animatorów.
- Program aktywizacji społeczno-zawodowej skierowany jest do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania są prowadzone w partnerstwie zarówno z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy jako partnerami instytucjonalnymi wspierającymi w procesie rekrutacji i promocji działań, jak i z organizacjami pozarządowymi (Centrum Integracja, Fundacja Gospodarcza, Towarzystwo Pomocy św. Brata Alberta), które realizują specjalistyczne wsparcie, wykorzystując narzędzia dostosowane do indywidualnych potrzeb uczestników.
- Innowacje na ludzką miarę – wsparcie rozwoju mikroinnowacji w obszarze usług opiekuńczych dla osób zależnych to projekt realizowany w partnerstwie z Fundacją Stocznia z Warszawy oraz miastem stołecznym Warszawa. W jego ramach powstają nowe rozwiązania, procesy i narzędzia skierowane do osób o większych potrzebach związanych m.in. z niepełnosprawnościami, podeszłym wiekiem, chorobami.
- Rozwój sieci domów sąsiedzkich – gdyńskie przystanie. Jest to działanie ze społecznościami lokalnymi. LIS koordynuje powstawanie i działanie w 5 dzielnicach Gdyni centrów sąsiedzkich, tzw. przystani. Ofertę współtworzą mieszkańcy, organizacje pozarządowe i lokalne kluby. W przystaniach mogą mieć swoje siedziby np. biblioteki, kluby seniora, służby pomocy społecznej, przedszkola, uzupełniając i integrując w ten sposób ofertę usług dla mieszkańców poszczególnych dzielnic.

W LIS pracuje niespełna 60 osób. Roczny budżet jednostki wynosi ponad 33 mln zł¹³, z czego największa jego część obejmuje działania związane z wydatkami inwestycyjnymi w ramach procesów rewitalizacji.

---

¹³ Dane finansowe za 2018 r. na podstawie informacji udostępnionych przez Laboratorium Innowacji Społecznych.

Tabela 2. Organizowane oddolnie lokalne centra realizujące usługi społeczne

Miejscowość/ nazwa placówki	Status prawny	Cel działania	Świadczone usługi
Warszawa Centrum Usług Społecznych „Społeczna Warszawa”	Utworzone uchwałą nr XXXVIII/982/2016 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z 16.12.2016 r. w sprawie utworzenia jednostki budżetowej m.st. Warszawy Centrum Usług Społecznych "Społeczna Warszawa" przy ul. Nałkowskiej 11 w Warszawie. Centrum jest jednostką organizacyjną m.st. Warszawy, która działa na terenie m.st. Warszawy. http://politykaspoleczna.um.warszawa.pl/cus	Celem działania Centrum jest tworzenie warunków umożliwiających mieszkańcom m.st. Warszawy samodzielne funkcjonowanie w miejscu zamieszkania, w szczególności osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób oraz ich integrację ze społecznością w stopniu adekwatnym do indywidualnych możliwości i potrzeb.	Do zadań własnych Centrum należy: 1) organizowanie i koordynowanie świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; 2) opracowanie standardów usług opiekuńczych i okresowa ewaluacja standardów; 3) nadzorowanie i kontrolowanie realizacji usług opiekuńczych; 4) diagnozowanie problemów społecznych w obszarze swojego działania oraz określenie potrzeb w tym zakresie; 5) sporządzanie sprawozdawczości; udział w przygotowaniu corocznej oceny zasobów pomocy społecznej m.st. Warszawy. Do zadań zleconych Centrum należy organizowanie i koordynowanie świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w miejscu zamieszkania. Inne realizowane przez Centrum zadania to: inicjowanie i organizowanie usług na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, których celem będzie utrzymanie lub poprawa ich samodzielnego funkcjonowania oraz zapewnienie im kontaktu z otoczeniem; organizowanie różnorodnych form wsparcia dla rodzin i opiekunów sprawujących opiekę nad osobami wymienionymi w ww. punkcie; organizowanie szkoleń z zakresu świadczenia usług opiekuńczych.
Wrocław Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego	Utworzone uchwałą nr XXV/905/08 Rada Miejska Wrocławia z 16.10.2008 r. powołującą Centrum Informacji i Rozwoju Społecznego. Jednostka organizacyjna Gminy Wrocław. Statut Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego - załącznik do uchwały nr XXI/441/16 Rady	Realizuje zadania z zakresu spraw społecznych, edukacji i zdrowia publicznego. Centrum realizuje zadania w zakresie rozwoju społecznego oraz budowania społeczeństwa obywatelskiego poprzez działania w obszarze spraw społecznych, zdrowia publicznego, kultury, rekreacji, sportu i edukacji	Zadania: 1) prowadzenie działalności integracyjno-edukacyjnej; 2) opracowywanie, wdrażanie oraz realizacja programów i projektów; 3) organizowanie wydarzeń o charakterze społecznym, kulturalnym, sportowo-rekreacyjnym i edukacyjnym; 4) wspieranie i rozwój działań z zakresu wolontariatu; 5) wspieranie inicjatyw społeczności lokalnych na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju społecznego; 6) budowanie przestrzeni dialogu oraz podnoszenie kompetencji społecznych poprzez m.in. organizowanie konferencji, forum, szkoleń i kampanii; 7) działania na rzecz rozwoju oraz integracji środowisk mniejszości etnicznych i narodowych;

	<p>Miejskiej Wrocławia z dnia 25 lutego 2016 r. Nie posiada osobowości prawnej</p> <p>http://wcrs.wroclaw.pl/</p>		<p>8) działania na rzecz otwartości międzykulturowej i podnoszenia kompetencji międzykulturowych; 9) działania na rzecz rozwoju młodzieży, aktywizacji środowisk młodzieżowych; aktywizacji, wsparcia środowisk seniorów; rozwoju rodziny i integracji międzypokoleniowej; 10) działania w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy; 11) prowadzenie działalności promocyjnej i tworzenie partnerstw na rzecz propagowania idei rozwoju społecznego, współrealizacji zadań oraz wymiany doświadczeń; 12) pozyskiwanie środków zewnętrznych celem realizacji projektów i programów w obszarze działania Centrum; 13) obsługę finansowo-księgową osiedli; 14) prowadzenie obsługi prawnej osiedli; 15) zawieranie i realizację umów cywilnoprawnych, porozumień oraz składanie innych oświadczeń woli na rzecz osiedli</p>
<p>Lublin Zespół Ośrodków Wsparcia w Lublinie</p>	<p>Utworzony uchwałą nr 248/XXV/95 Rady Miejskiej w Lublinie z 7.12.1995 r. w sprawie utworzenia zakładu budżetowego pod nazwą "Zespół Dziennych Domów Pomocy Społecznej" w Lublinie Statut: uchwała nr 1058/XLI/2018 Rady Miasta Lublin z 22 marca 2018 r. Jednostka organizacyjna gminy Lublin.</p> <p>zow.lublin.eu</p>	<p>Celem jest wspieranie osób i rodzin, które ze względu na wiek, chorobę, niepełnosprawność lub bezradność wymagają częściowej pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.</p>	<p>W skład Zespołu Ośrodków Wsparcia wchodzi: 14 klubów seniora 6 centrów dziennego pobytu dla seniorów 3 punkty domowej opieki 2 środowiskowe domy samopomocy 2 kluby samopomocy Ośrodek Wsparcia dla Osób z niepełnosprawnością „Benjamin” Dzienny Ośrodek Adaptacyjny dla Dzieci i Młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną Ośrodki wsparcia przeznaczone są dla osób w podeszłym wieku, przewlekłe somatycznie chorych, z niepełnosprawnością fizyczną, osób z zaburzeniami psychicznymi, dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną. Na rzecz osób potrzebujących w Zespole działają: pracownicy socjalni, terapeuci, psychologowie, logopedzi, pielęgniarki, masażyści, fizjoterapeuci oraz pracownicy obsługi.</p>
<p>Gdynia Laboratorium Innowacji Społecznych</p>	<p>Utworzone uchwałą z 27.01.2016 r. w sprawie utworzenia gminnej jednostki budżetowej pod nazwą „Laboratorium Innowacji Społecznych”. Jednostka budżetowa Gminy Miasta Gdyni.</p>	<p>Przedmiotem działania LIS jest realizacja zadań związanych z rozwojem innowacji społecznych na terenie Gdyni. Zadaniem LIS jest wypracowywanie, wspieranie i upowszechnianie nowatorskich rozwiązań społecznych, tak aby mieszkańcom Gdyni –</p>	<p>Zakres działania LIS obejmuje w szczególności: 1) wdrażanie i promocję innowacyjnych działań społecznych, kierowanych do różnych grup mieszkańców, 2) wspieranie i stymulowanie innowacyjnych przedsięwzięć na rzecz społeczności lokalnych i potrzeb regionu, rozwój potencjału zasobów ludzkich i społeczności lokalnych poprzez tworzenie efektywnych rozwiązań wsparcia i koordynację interdyscyplinarnych, ogólnomiejskich procesów 3) realizację konsultacji społecznych z mieszkańcami, koordynację procesów</p>

	http://lis.gdynia.pl/	<p>bez względu na wiek, pochodzenie społeczne czy miejsce zamieszkania – żyło się lepiej.</p>	<p>angażujących mieszkańców we współdecydowanie o miejskich politykach i rozwiązaniach, 4) prowadzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz jednostkami pomocniczymi gminy, 5) wypracowywanie kompleksowych programów rewitalizacji zdegradowanych terytoriów, odpowiadających lokalnym warunkom i potrzebom społeczności oraz realizację i koordynację przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Gdyni, 6) współpracę z partnerami lokalnymi, regionalnymi oraz międzynarodowymi w zakresie rozwoju działań prospołecznych oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, 7) realizację innowacyjnych przedsięwzięć i projektów z zakresu profilaktyki zdrowotnej, pomocy społecznej oraz wspierania rodziny, 8) działania na rzecz zwiększania absorpcji innowacji społecznych w regionie 9) realizację i promocję działań oraz przedsięwzięć w zakresie kultury, edukacji, sportu, rozwoju wspólnot lokalnych, partycypacji oraz wolontariatu, 10) kreowanie i udział w wydarzeniach i projektach o charakterze międzynarodowym dla realizacji celów statutowych 11) obsługę techniczną i administracyjną obiektów, lokali, infrastruktury, wyposażenia i urządzeń, w tym utrzymanie ich sprawności technicznej i użytkowej (w stopniu zapewniającym bezpieczeństwo użytkowników, osób trzecich i otoczenia), zabezpieczenie prawidłowej eksploatacji, utrzymanie właściwego stanu sanitarno-porządkowego i estetyki. Realizuje projekt „Rozwój usług społecznych w Gdyni” we współpracy z Zespołem Placówek Specjalistycznych im. K. Lisieckiego „Dziadka” i w partnerstwie z dziewięcioma organizacjami pozarządowymi, prowadzącymi w Gdyni placówki wsparcia dziennego. W ramach projektu realizuje ofertę zajęć dla dzieci, rodziców i opiekunów oraz całych rodzin. Projekt współfinansowany jest z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020 (Oś Priorytetowa 6: „Integracja” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020; Działanie 6.2: „Usługi społeczne”; Poddziałanie 6.2.1: „Rozwój usług społecznych – Mechanizm ZIT”). Projekt stanowi część Metropolitalnego Systemu Aktywizacji Społeczno-Zawodowej.</p>
--	---	---	---

III. SZCZEGÓŁOWE ROZWIĄZANIA ZAWARTE W PROJEKCIE USTAWY

1. Definicja usług społecznych

Kluczowym z perspektywy przedmiotowej regulacji terminem jest definicja usług społecznych¹⁴. Pojęcie to, mimo iż powszechnie używane w dyskursie naukowym i literaturze przedmiotu, nie zostało do tej pory zdefiniowane w żadnym akcie prawnym.

W projekcie ustawy przyjęto, że usługi społeczne stanowią kategorię szerszą niż usługi pomocy społecznej, ale węższą niż usługi użyteczności publicznej czy też usługi świadczone w interesie ogólnym. Konstrukcja definicji usług społecznych została oparta na zadaniach gminy oraz powiatu (ze względu na możliwość realizacji przez centrum usług społecznych, na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy gminą a powiatem, również zadań powiatu), mających szeroko rozumiany charakter społeczny, określonych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, z późn. zm.) oraz art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 995, z późn. zm.). Tym samym usługi społeczne, o których mowa w projekcie ustawy, nie stanowią nowych zadań nałożonych na jednostki samorządu terytorialnego, ale mieszczą się w zakresie zadań już obecnie realizowanych przez gminę i powiat.

Wobec powyższego, zgodnie z projektowanym art. 2 ust. 1, usługi społeczne oznaczają działania podejmowane przez gminę w 11 enumeratywnie wskazanych w tym przepisie zakresach, w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych lub ogółu mieszkańców. Ww. zakresy działań gminy obejmują: politykę prorodzinną, wspieranie rodziny, system pieczy zastępczej, pomoc społeczną, promocję i ochronę zdrowia, wspieranie osób niepełnosprawnych, edukację publiczną, przeciwdziałanie bezrobociu, kulturę, kulturę fizyczną i turystykę oraz pobudzanie aktywności obywatelskiej i stanowią katalog zamknięty.

Jednocześnie, w części wspólnej definicji usług społecznych wyraźnie podkreślono element bezpośredniego świadczenia tych usług osobom, rodzinom, grupom społecznym lub ogółowi mieszkańców. Tym samym w zakresie pojęcia usług społecznych nie mieści się wsparcie społeczne, podejmowane na etapach poprzedzających świadczenie usług społecznych bezpośrednim odbiorcom.

---

¹⁴ Por. B. Szatur-Jaworska, M. Grewiński, *Dylematy definicyjne w kontekście wypracowania definicji prawnej usług społecznych na potrzeby powołania Centrów Usług Społecznych w Polsce*, opracowanie przygotowane dla Kancelarii Prezydenta RP, Warszawa 2018.

Wśród przykładowych działań będących usługami społecznymi w rozumieniu niniejszego projektu ustawy wymienić należy:

- 1) pracę socjalną z osobą i rodziną oraz asystenturę dla rodzin;
- 2) środowiskową pracę socjalną w różnych formach;
- 3) terapię osób i rodzin doświadczających trudności w funkcjonowaniu w społeczeństwie;
- 4) mediacje rodzinne i w sporach innych niż rodzinne;
- 5) animację lokalną, edukację środowiskową oraz inne formy działań aktywizujących w środowisku zamieszkania;
- 6) poradnictwo prawne, obywatelskie, psychologiczne i rodzinne, w tym małżeńskie;
- 7) reintegrację zawodową i społeczną;
- 8) interwencję kryzysową;
- 9) usługi wsparcia dla osób tworzących rodzinną pieczę zastępczą;
- 10) rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych;
- 11) asystenturę i inne usługi wsparcia dla osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym niepełnosprawnych, przewlekle chorych, starszych i bezdomnych;
- 12) usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym na rzecz osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności pozostających w środowisku zamieszkania;
- 13) usługi wsparcia na rzecz opiekunów osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym usługi opieki wytechnieniowej, wsparcia doradczego, informacyjnego i psychologicznego;
- 15) pomoc postpenitencjarną i readaptację społeczną;
- 16) promocję zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, oraz edukację zdrowotną.

Celem doprecyzowania definicji usług społecznych zawartej w art. 2 ust. 1 projektu ustawy, w ust. 2 tego przepisu wskazano potencjalne akty prawne, na podstawie których mogą być realizowane usługi społeczne, natomiast w ust. 3 podkreślono, że w przypadku gdy odrębne przepisy przewidują wymóg posiadania przez osoby świadczące określone usługi społeczne odpowiednich kwalifikacji, usługi te są świadczone wyłącznie przez osoby mające te kwalifikacje.

2. Programy usług społecznych

Istotną nowością wprowadzaną projektem ustawy jest stworzenie ram prawnych uprawniających gminę do przyjmowania programów usług społecznych. Programy te zostały

przewidziane jako narzędzie odpowiadające na potrzeby mieszkańców w zakresie określonych usług społecznych i jednocześnie jedna z dwóch (obok aktów prawnych określających zasady i tryb udzielania niektórych usług społecznych) podstaw realizacji usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Zgodnie z projektowanym art. 4, rada gminy będzie mogła przyjmować, w drodze uchwały, programy usług społecznych, określające usługi społeczne wynikające z potrzeb wspólnoty samorządowej. Ze względu na charakter uchwały w sprawie programu usług społecznych, w szczególności krąg jej adresatów oraz abstrakcyjny i generalny charakter zawartych w niej przepisów, uchwała ta będzie stanowiła akt prawa miejscowego, co wprost zaznaczono w art. 4 ust. 2 projektu ustawy.

Podstawą dla opracowywania programów usług społecznych gminy będzie przygotowywana przez centrum usług społecznych – raz na pięć lat (z możliwością aktualizacji) i konsultowana z mieszkańcami i reprezentującymi ich organizacjami – diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych. Tym samym usługi społeczne określone w programach usług społecznych stanowić będą faktyczną odpowiedź na potrzeby społeczności lokalnej. Podkreślić przy tym należy, że usługi określone w programach będą mogły być adresowane zarówno do ogółu mieszkańców, jak i do określonych kategorii osób i rodzin oraz do wybranych grup społecznych.

Zgodnie z art. 5 ust. 3 projektu ustawy, programy usług społecznych powinny zawierać w szczególności:

- 1) nazwę i cel programu;
- 2) okres realizacji programu;
- 3) opis potrzeb uzasadniających realizację programu;
- 4) charakterystykę i przewidywaną liczbę osób objętych programem;
- 5) określenie usług społecznych oferowanych w programie;
- 6) przesłanki i tryb kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych,
- 7) wysokość opłaty za usługi społeczne, osoby uprawnione do uzyskania ulg w opłacie za usługi społeczne i wysokość tych ulg, jeżeli program przewiduje opłatę lub ulgi w opłacie za usługi społeczne;
- 8) dane osobowe niezbędne do kwalifikowania osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych;
- 9) organizację programu, w tym etapy jego realizacji;

- 10) sposób monitorowania i oceny programu oraz mierniki efektywności jego realizacji;
- 11) budżet programu oraz źródła jego finansowania.

Gminy uzyskają możliwość określenia w uchwale przesłanek uzyskiwania przez członków wspólnoty samorządowej dodatkowych, względem przewidzianych aktami hierarchicznie wyższymi (zwłaszcza ustawami), usług społecznych. Przez usługi dodatkowe należy rozumieć zarówno usługi społeczne nieprzewidziane w innych aktach normatywnych, jak i usługi społeczne o zakresie szerszym aniżeli wynika to z innych aktów normatywnych. Możliwość taka wpisuje się w gwarantowaną konstytucyjnie samodzielność jednostek samorządu terytorialnego oraz wychodzi naprzeciw formułowanym od lat przez środowiska samorządowe postulatowi przywrócenia (wprowadzenia) ogólnej klauzuli kompetencyjnej pozwalającej jednostkom samorządu terytorialnego na realizację zadań publicznych o znaczeniu lokalnym nieuregulowanych przez odrębne ustawy oraz określenia sposobu realizacji takich zadań. Postulat ten nawiązuje do podwójnego domniemania kompetencyjnego zawartego w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych (art. 163 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), zaś gmina wykonuje wszystkie zadania samorządu terytorialnego niezastrzeżone dla innych jednostek samorządu terytorialnego (art. 164 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Jednocześnie, z uwagi na fakt, że gmina realizuje zadania na podstawie obowiązujących aktów prawnych, w tym w oparciu o te akty – również na podstawie różnego rodzaju programów, w projekcie ustawy zastrzeżono, że programy usług społecznych określające usługi społeczne uregulowane w przepisach odrębnych lub w innych programach przyjętych przez gminę, nie mogą uchybiać tym przepisom i programom. Przestrzeganie tej normy pozwoli zachować spójność pomiędzy przyjmowanymi programami i uniknąć ewentualnych niezgodności z tymi aktami.

Celem umożliwienia mieszkańcom zapoznania się z obowiązującymi na danym obszarze programami usług społecznych, projekt ustawy wprowadza obowiązek publikacji programów na stronie Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej centrum usług społecznych. Analogiczny obowiązek przewidziano w odniesieniu do informacji z realizacji programu usług społecznych. Informację tę gmina będzie sporządzać w terminie 4 miesięcy od zakończenia realizacji programu usług społecznych. Będzie ona zawierać m.in. przewidywaną liczbę osób objętych

programem oraz liczbę osób, które skorzystały z usług określonych w programie, opis stopnia realizacji programu oraz wyniki monitorowania i oceny programu. Rzetelne opracowanie informacji na temat realizacji danego programu pozwoli ocenić jego skuteczność, a wnioski z tej analizy wykorzystać przy przyjmowaniu innych programów usług społecznych.

Projekt ustawy zakłada, że realizatorem programu usług społecznych będzie centrum usług społecznych. Tym samym wykluczona została możliwość realizacji tych programów przez inne jednostki organizacyjne gminy oraz innego rodzaju podmioty.

Z kolei wykonawcami usług społecznych określonych w programach usług społecznych będą mogły być w szczególności:

- 1) urząd gminy lub
- 2) inna jednostka organizacyjna gminy, w tym centrum, lub
- 3) organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, z późn. zm.), wyłoniony na podstawie tej ustawy, lub
- 4) podmiot wyłoniony na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1579, z późn. zm.).

3. Utworzenie oraz zadania centrum usług społecznych

Zgodnie z założeniami projektu ustawy, jednostką organizacyjną gminy mającą zaspokajać potrzeby wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynować te usługi powinno być centrum usług społecznych. Podkreślić przy tym należy, że decyzja o utworzeniu centrum usług społecznych leżeć będzie wyłącznie w gestii gminy. Tym samym, wejście w życie projektowanych rozwiązań nie będzie obligować gmin do utworzenia centrum usług społecznych – utworzenie centrum będzie jedynie możliwością a nie obowiązkiem. Powyższe wyraźnie wynika z projektowanego art. 8 ust. 3, stanowiącego iż utworzenie i prowadzenie centrum należy do zadań własnych gminy o charakterze fakultatywnym.

Stosownie do art. 9 projektu ustawy, centrum usług społecznych może zostać utworzone dla:

- 1) jednej gminy – wówczas utworzenie centrum następuje przez przekształcenie funkcjonującego w gminie ośrodka pomocy społecznej w centrum;

- 2) co najmniej dwóch gmin – wówczas utworzenie centrum następuje przez utworzenie w jednej z gmin, odrębnej od funkcjonującego w tej gminie ośrodka pomocy społecznej, nowej jednostki organizacyjnej.

W pierwszej z ww. sytuacji warunkiem utworzenia centrum będzie przekazanie do realizacji centrum wszystkich zadań, w tym usług społecznych, realizowanych dotychczas przez ośrodek pomocy społecznej, oraz przekazanie do realizacji centrum określonych usług społecznych, z co najmniej dwóch zakresów wskazanych w definicji usług społecznych, określonej w art. 2 ust. 1, które do dnia utworzenia centrum nie były realizowane przez ośrodek pomocy społecznej. Tym samym w gminach, które zdecydują się na to rozwiązanie przestanie funkcjonować ośrodek pomocy społecznej, a jego zadania przejmie centrum, w ramach którego obligatoryjnie zostanie wyodrębniony zespół do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

Z kolei w drugim ze wskazanych przypadków, utworzenie centrum będzie uwarunkowane zawarciem porozumienia, na podstawie którego gmina przekazuje do realizacji gminie, która ma utworzyć centrum, określone usługi społeczne z co najmniej trzech zakresów wskazanych w definicji usług społecznych. Tym samym, na skutek przyjęcia tej ścieżki integracji usług społecznych w jednej z gmin powstanie centrum, któremu zostaną przekazane do realizacji określone usługi społeczne, ale zarówno w gminie tworzącej centrum, jak i w gminie bądź gminach, które zawrą porozumienia z gminą tworzącą centrum, nadal będą funkcjonować ośrodki pomocy społecznej.

Szczególne rozwiązanie w zakresie utworzenia centrum usług społecznych przewidziano w odniesieniu do miast liczących powyżej 100 000 mieszkańców (art. 9 ust. 3 pkt 2). Miasta te będą mogły utworzyć centrum obok funkcjonującego w mieście ośrodka pomocy społecznej. Wówczas warunkiem utworzenia centrum będzie przekazanie przez miasto do realizacji centrum określonych usług społecznych z co najmniej trzech zakresów, o których mowa w art. 2 ust. 1 projektu ustawy. Niezależnie od ww. możliwości, miasta powyżej 100 000 mieszkańców będą mogły utworzyć centrum usług społecznych również poprzez przekształcenie w centrum miejskiego ośrodka pomocy społecznej. W tym ostatnim przypadku obowiązane one będą spełnić warunki przewidziane dla tego sposobu utworzenia centrum, określone w art. 10 pkt 1 projektu ustawy.

Liczba mieszkańców miasta, warunkująca skorzystanie z możliwości utworzenia centrum usług społecznych obok funkcjonującego w mieście ośrodka pomocy społecznej, ustalana będzie na dzień podjęcia uchwały w sprawie utworzenia centrum (art. 9 ust. 4).

Oznacza to, że ewentualne zmniejszenie liczby mieszkańców miasta po dacie podjęcia uchwały w sprawie utworzenia centrum nie będzie miało wpływu na funkcjonowanie tego centrum.

Wprowadzenie dla miast liczących powyżej 100 000 mieszkańców dodatkowego sposobu utworzenia centrum usług społecznych jest uzasadnione realizacją przez nie szerszego zakresu usług społecznych. W związku z powyższym, mogłoby dojść do sytuacji, że utworzone w wyniku przekształcenia miejskiego ośrodka pomocy społecznej centrum realizowałoby zbyt wiele zadań, co z kolei mogłoby negatywnie wpływać na jakość świadczonych przez nie usług społecznych. Ponadto, ze względu na liczebność ww. miast, większa elastyczność w wyborze sposobu utworzenia centrum usług społecznych jest niezbędna również dla zapewnienia efektywnego i sprawnego kwalifikowania mieszkańców do usług społecznych wynikających z przyjętych programów usług społecznych.

Centrum usług społecznych będzie jednostką budżetową, a rodzaj i zakres usług społecznych przekazanych do realizacji centrum oraz szczegółową organizację centrum określi statut centrum nadany przez radę gminy w drodze uchwały.

Art. 13 ust. 1 projektu ustawy określa zadania centrum usług społecznych. Do najistotniejszych z nich należy:

- 1) zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w tym określonych w programie usług społecznych;
- 2) prowadzenie rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- 3) opracowywanie diagnozy rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- 4) realizowanie programu usług społecznych, w tym kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych oraz opracowywanie i monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 5) podejmowanie działań na rzecz integracji i wspierania rozwoju wspólnoty samorządowej z wykorzystaniem potencjału tej wspólnoty, w tym organizowanie działań samopomocowych i wolontaryjnych, stanowiących uzupełnienie usług społecznych (działania wspierające);
- 6) gromadzenie, aktualizowanie i udostępnianie informacji o usługach społecznych realizowanych na obszarze gminy tworzącej centrum oraz gmin będących stroną

porozumienia, o którym mowa w art. 10 pkt 2 oraz art. 15 (tj. gmin, które przekazały do realizacji przez centrum określone usługi społeczne).

Jednocześnie, w celu realizacji zadania polegającego na gromadzeniu, aktualizowaniu i udostępnianiu informacji o usługach społecznych, na urząd gminy i inne jednostki organizacyjne gminy tworzącej centrum oraz gmin będących stroną ww. porozumienia nałożono obowiązek informowania na bieżąco centrum o realizowanych usługach społecznych oraz programach, w ramach których realizowane są usługi społeczne. Pozwoli to stworzyć centrum bazę informacji o dostępnych na obszarze jego działania usługach społecznych i w ten sposób możliwie najpełniej odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych.

Mając na względzie konieczność właściwej realizacji zadań przez centrum usług społecznych, w art. 14 projektu ustawy określono zasady, jakimi powinno kierować się centrum realizując przypisane mu zadania. Są nimi:

- 1) zasada powszechności – oznaczająca oferowanie przez centrum określonych usług społecznych wszystkim osobom uprawnionym do korzystania z tych usług;
- 2) zasada podmiotowości – oznaczająca kierowanie się przez centrum dobrem osób korzystających z usług społecznych, w szczególności potrzebą respektowania poczucia ich podmiotowości i bezpieczeństwa;
- 3) zasada jakości – oznaczająca zachowywanie przez centrum standardów jakości usług społecznych;
- 4) zasada kompleksowości – oznaczająca dążenie przez centrum do zapewnienia usług społecznych jak najpełniej odpowiadających na potrzeby wspólnoty samorządowej, z uwzględnieniem różnych faz życia oraz sytuacji rodzin;
- 5) zasada współpracy – oznaczająca współpracę centrum z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osobami fizycznymi i prawnymi, odbywającą się z uwzględnieniem suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności;
- 6) zasada pomocniczości – oznaczająca podejmowanie przez centrum działań zmierzających do rozszerzenia oferty usług społecznych, przy wykorzystaniu potencjału podmiotów realizujących usługi społeczne na obszarze działania centrum;
- 7) zasada wzmocniania więzi społecznych – oznaczająca dążenie przez centrum do wzmocnienia więzi społecznych oraz integracji i rozwoju wspólnoty samorządowej.

4. Zasady działania centrum usług społecznych

Projekt ustawy zakłada, że centrum usług społecznych realizuje usługi społeczne będące zadaniami własnymi gminy oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi gminie. Ponadto, centrum będzie miało również możliwość realizacji usług społecznych będących zadaniami własnymi powiatu oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi powiatowi. W takim przypadku warunkiem realizacji przez centrum usług społecznych będzie uprzednie zawarcie porozumienia pomiędzy gminą, która utworzyła centrum, a powiatem. Warunek ten nie będzie jednak dotyczył miast na prawach powiatu.

Centrum utworzone dla jednej gminy będzie miało możliwość realizacji usług społecznych na rzecz innej gminy po uprzednim zawarciu przez tę gminę porozumienia z gminą tworzącą centrum. Możliwość taka będzie istnieć również w odniesieniu do zadań innych niż usługi społeczne. Zadania te centrum realizować będzie na zasadach i w trybie określonych w przepisach odrębnych.

Z kolei przedmiotem działalności centrum utworzonego dla co najmniej dwóch gmin będzie wyłącznie realizacja usług społecznych i działań związanych z realizacją tych usług oraz działań wspierających. Analogiczne rozwiązanie będzie obowiązywać w odniesieniu do miast liczących powyżej 100 000 mieszkańców, które utworzyły centrum usług społecznych obok funkcjonującego w mieście ośrodka pomocy społecznej. Tym samym nie będzie możliwe przekazanie realizacji zadań innych niż usługi społeczne centrum utworzonemu na podstawie porozumienia oraz centrum utworzonemu obok funkcjonującego w mieście powyżej 100 000 mieszkańców ośrodka pomocy społecznej.

Projekt ustawy przewiduje dwa tryby realizacji usług społecznych przez centrum. Usługi te będą realizowane:

- 1) na zasadach i w trybie określonych w przepisach odrębnych, określających zasady przyznawania i udzielania usług społecznych;
- 2) na zasadach i w trybie określonych w ustawie oraz wynikających z programu usług społecznych (art. 19 ust. 1).

Z kolei zadania nie będące usługami społecznymi będą realizowane na zasadach i w trybie określonych w przepisach odrębnych (art. 19 ust. 2).

Ważnym narzędziem profilującym działalność centrum usług społecznych jest plan animacji społeczności lokalnej (art. 20). Plan ten będzie dokumentem wewnętrznym, opracowywanym przez zatrudnionego w centrum organizatora społeczności lokalnej, w celu

metodycznego uporządkowania pracy środowiskowej, obejmującej ogół działań na rzecz integracji i rozwoju wspólnoty samorządowej, w szczególności organizowania działań wspierających o charakterze samopomocowym i wolontaryjnym¹⁵. Plan będzie uwzględniał prowadzone w centrum przez organizatora społeczności lokalnej, przy współpracy z organizatorem usług społecznych, rozeznanie potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających, stanowiące również podstawę opracowania diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych. Plan będzie podlegał aktualizacji. Organizowane w ramach realizacji planu działania wspierające będą uwzględniane, w miarę potrzeb, w indywidualnych planach usług społecznych realizowanych w centrum na rzecz zainteresowanych mieszkańców.

Drugim z istotnych dokumentów przygotowywanych w centrum będzie wspomniana już diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych (art. 21). Podobnie jak plan animacji społeczności lokalnej, będzie ona opracowywana przez centrum w oparciu o wnioski wynikające z prowadzonego przez organizatora społeczności lokalnej i organizatora usług społecznych rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych. W odróżnieniu od planu animacji społeczności lokalnej, diagnoza będzie jednak przygotowywana na potrzeby gminy – w celu dostarczenia władzom gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych. Dysponując ww. informacjami, rada gminy, opracowując program usług społecznych, będzie mogła trafniej odpowiedzieć na rzeczywiste potrzeby mieszkańców w zakresie usług społecznych.

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych będzie opracowywana na okres 5 lat i będzie podlegać aktualizacji w przypadku istotnej zmiany wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych. Diagnoza będzie przekazywana wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi) oraz radzie gminy, a przed jej przekazaniem centrum będzie przeprowadzało konsultacje diagnozy ze wspólnotą samorządową.

Centrum usług społecznych będzie administratorem danych osobowych przetwarzanych w celu realizacji zadań centrum (art. 22).

---

¹⁵ Znaczenie pracy środowiskowej oraz działań samopomocowych i wolontaryjnych w funkcjonowaniu centrum usług społecznych jest omówione w ekspertyzie B. Skrzypczak, *Więziotwórczy potencjał Centrum Usług Społecznych – analiza instytucjonalnych uwarunkowań integracji działań naprawczych i profilaktycznych w oparciu o usługi animacji i samopomocy społecznej*, opracowanie przygotowane dla Kancelarii Prezydenta RP, Warszawa 2018.

5. Organizacja centrum usług społecznych

Zawarte w projekcie ustawy regulacje przewidują minimalne wymagania w zakresie struktury organizacyjnej, jaką powinno posiadać centrum usług społecznych. Zgodnie z nimi, w ramach tej struktury wyodrębnia się w szczególności:

- 1) stanowisko dyrektora centrum;
- 2) zespół do spraw organizowania usług społecznych, w skład którego wchodzi organizator usług społecznych oraz koordynatorzy indywidualnych planów usług społecznych;
- 3) w przypadku centrum utworzonego w wyniku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum – zespół do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, w skład którego wchodzi organizator pomocy społecznej oraz specjaliści z zakresu pracy socjalnej, pracy z rodziną oraz inni specjaliści realizujący zadania pomocy społecznej, w tym w zakresie integracji społecznej;
- 4) stanowisko organizatora społeczności lokalnej.

Ponadto, w centrum będą mogły zostać wyodrębnione zespoły lub stanowiska, jeżeli potrzeba ich wyodrębnienia wynikać będzie z uwarunkowań lokalnych, rodzaju usług społecznych lub innych zadań realizowanych przez centrum. Jednocześnie w strukturze organizacyjnej centrum nie będą mogły funkcjonować jednostki zapewniające pobyt całodobowy.

W ocenie wnioskodawcy, projektowana struktura organizacyjna pozwoli zapewnić właściwą realizację przez centrum przypisanych mu zadań, kładąc nacisk na te aspekty, które stanowią zasadniczy cel działalności centrum.

Dalsze regulacje rozdziału 4 projektu ustawy określają kolejno zadania i wymagania kwalifikacyjne wobec dyrektora centrum, organizatora usług społecznych, organizatora pomocy społecznej, koordynatora indywidualnych planów usług społecznych oraz organizatora społeczności lokalnej.

Dyrektor centrum będzie powoływany i odwoływany przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy, która utworzyła centrum. W myśl projektowanego art. 24, do zadań dyrektora centrum należy w szczególności:

- 1) kierowanie pracami centrum i reprezentowanie centrum na zewnątrz;
- 2) zatwierdzanie opracowywanych przez organizatora usług społecznych standardów usług społecznych;
- 3) zatwierdzanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacji;

- 4) opracowywanie rocznego planu działalności centrum;
- 5) opracowywanie sprawozdania z działalności centrum za poprzedni rok kalendarzowy;
- 6) sprawowanie zarządu mieniem centrum;
- 7) prowadzenie gospodarki finansowej centrum.

Dyrektor centrum może jednocześnie wykonywać zadania organizatora usług społecznych.

Stosownie do art. 27 projektu ustawy, do zadań organizatora usług społecznych należy w szczególności:

- 1) organizowanie usług społecznych realizowanych przez centrum;
- 2) prowadzenie na bieżąco rozeznania:
  - a) potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych,
  - b) potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie organizowania usług społecznych;
- 3) podejmowanie działań w celu rozwijania oraz koordynacji lokalnego systemu usług społecznych, w tym nawiązywanie współpracy z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osobami fizycznymi i prawnymi, realizującymi usługi społeczne na obszarze działania centrum;
- 4) opracowywanie standardów jakości usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w przypadku braku określenia tych standardów w obowiązujących przepisach.

Zgodnie z projektowanym art. 29, do zadań koordynatora indywidualnych planów usług społecznych należy w szczególności:

- 1) przeprowadzanie rozpoznania indywidualnych potrzeb osoby zainteresowanej skorzystaniem z usług społecznych określonych w programie usług społecznych;
- 2) opracowywanie indywidualnych planów usług społecznych i ich aktualizacji;
- 3) monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- 4) koordynowanie usług społecznych udzielanych w ramach indywidualnych planów usług społecznych;
- 5) przeprowadzanie z osobami objętymi indywidualnymi planami usług społecznych rozmów podsumowujących realizację tych planów.

Z kolei stosownie do art. 31 projektu ustawy, do zadań organizatora pomocy społecznej należy w szczególności organizowanie wykonywania przez centrum zadań z zakresu pomocy społecznej.

Zadania organizatora społeczności lokalnej określa art. 32 projektu ustawy. Zgodnie z jego brzmieniem, do zadań organizatora społeczności lokalnej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie na bieżąco rozeznania:
  - a) potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych,
  - b) potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających;
- 2) opracowywanie, w oparciu o wnioski wynikające z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających, planu animacji społeczności lokalnej i jego aktualizacji oraz realizacja tego planu;
- 3) podejmowanie działań w celu aktywizacji wspólnoty samorządowej, w szczególności organizowanie działań wspierających;
- 4) inicjowanie innych niż określone w pkt 3 działań zmierzających do wzmocnienia więzi społecznych i integracji wspólnoty samorządowej;
- 5) współpraca z podmiotami prowadzącymi na obszarze działania centrum działania z zakresu animacji lokalnej lub innych formy pracy środowiskowej.

Jeżeli chodzi o wymagania kwalifikacyjne wobec dyrektora centrum, organizatora usług społecznych, koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, organizatora pomocy społecznej oraz organizatora społeczności lokalnej, projekt ustawy przewiduje, że osoby zajmujące każde z ww. stanowisk nie mogą być prawomocnie skazane za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub nie mógł być wobec nich wydany prawomocny wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego lub umyślnego przestępstwa skarbowego.

Ponadto, dyrektor centrum powinien posiadać wykształcenie wyższe, co najmniej 3-letnie doświadczenie na stanowisku kierowniczym w podmiotach realizujących usługi społeczne oraz ukończyć szkolenie z zakresu zarządzania i organizacji usług społecznych oraz ukończyć specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej lub studia podyplomowe w zakresie organizacji lub zarządzania w ochronie zdrowia lub studia podyplomowe w zakresie zarządzania w kulturze lub zarządzania instytucjami kultury lub studia podyplomowe w zakresie zarządzania oświatą (art. 25 ust. 2).

Analogiczny wymóg w zakresie legitymowania się wykształceniem wyższym, 3-letnim doświadczeniem na stanowisku kierowniczym w podmiotach realizujących usługi społeczne oraz ukończeniem szkolenia z zakresu zarządzania i organizacji usług społecznych przewidziano w odniesieniu do organizatora usług społecznych (art. 28).

Z kolei w przypadku stanowiska koordynatora indywidualnych planów usług społecznych projekt ustawy stanowi, iż koordynator powinien spełniać wymogi przewidziane do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, mieć co najmniej 2-letnie doświadczenie w świadczeniu pracy socjalnej oraz odbyć szkolenie z zakresu opracowywania i realizacji indywidualnych planów usług społecznych (art. 30).

Wymagania wobec osoby zajmującej stanowisko organizatora pomocy społecznej odpowiadają kwalifikacjom, jakie obecnie musi posiadać kierownik ośrodka pomocy społecznej. Oznacza to, że organizator pomocy społecznej powinien spełniać wymogi, o których mowa w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (art. 31 ust. 2).

Zgodnie z regulacjami projektu ustawy, organizatorem społeczności lokalnej będzie natomiast mogła zostać osoba mająca wykształcenie wyższe, posiadająca co najmniej 2-letnie doświadczenie w zakresie prowadzenia animacji lokalnej lub innych form pracy środowiskowej, w tym pracy ze społecznością lokalną, która uzyskała II stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny w zakresie specjalności praca socjalna ze społecznością lokalną lub odbyła szkolenie z zakresu organizacji społeczności lokalnej (art. 33).

Szkolenia z zakresu zarządzania i organizacji usług społecznych, opracowywania i realizacji indywidualnych planów usług społecznych oraz organizacji społeczności lokalnej organizować będą regionalne ośrodki polityki społecznej. Minimum programowe i wymiar zajęć dydaktycznych realizowanych w ramach tych szkoleń oraz wymagania dotyczące kadry dydaktycznej prowadzącej szkolenia określi, w drodze rozporządzenia, Rada Ministrów (art. 34).

6. Zasady realizowania programów usług społecznych przez centrum

W projekcie ustawy przyjęto, że kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych będzie się odbywało się za pośrednictwem centrum (art. 35), co oznacza, że wnioski mieszkańców gminy dotyczące usług społecznych wynikających z przyjętych przez gminę programów usług społecznych będą rozpatrywane wyłącznie przez centrum. Ponadto, jak wynika z art. 26 projektu ustawy, dyrektor centrum będzie posiadał obligatoryjne upoważnienie, wydane przez wójta (burmistrza, prezydenta), do prowadzenia postępowań w indywidualnych sprawach dotyczących usług społecznych określonych w programach usług społecznych, w tym do wydawania decyzji administracyjnych. Przyjęte w projekcie rozwiązanie daje możliwość

zapewnienia profesjonalnej obsługi realizowanych usług społecznych oraz ich koordynacji z innymi usługami społecznymi w centrum.

Mając na względzie potrzebę jak największego uproszczenia i odformalizowania procedury kwalifikowania osób do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych (w tym ustalanie opłaty za usługi społeczne, jeżeli program przewiduje opłatę za usługi społeczne określone w programie), w projekcie ustawy zaproponowano, że kwalifikowanie:

- 1) będzie się odbywało głównie na podstawie oświadczeń złożonych przez wnioskodawców;
- 2) będzie następowało w oparciu o przesłanki i w trybie wynikającym z programu usług społecznych i nie będzie wymagało wydania decyzji administracyjnej (art. 42);
- 3) będzie następowało z uwzględnieniem ograniczeń i limitów przewidzianych w programie.

Jednakże w celu należytego zabezpieczenia praw osób chcących korzystać z usług społecznych określonych w programie, w przypadku odmowy zakwalifikowania do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych projekt przewiduje konieczność wydania decyzji administracyjnej (art. 42). W zakresie nieuregulowanym w ustawie, do postępowań w indywidualnych sprawach dotyczących usług społecznych określonych w programie usług społecznych stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257, z późn. zm.) – art. 48.

Projektowany art. 37 stwarza możliwość zastosowania przez centrum dodatkowego postępowania rozpoznającego sytuację osoby, przed zakwalifikowaniem jej do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych. Zakwalifikowanie osoby do usług społecznych może zostać poprzedzone przeprowadzeniem przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, w porozumieniu z wnioskodawcą, rozpoznania indywidualnych potrzeb. Bedzie to dotyczyło sytuacji, w których zajdzie potrzeba dokładniejszego zbadania potrzeb osoby. Projekt przewiduje, że rozpoznanie indywidualnych potrzeb będzie przeprowadzane co do zasady w centrum usług społecznych i obejmować rozmowę wstępną z zainteresowanym mieszkańcem. W drodze wyjątku będzie mogło również zostać przeprowadzone w miejscu, w którym przebywa osoba zainteresowana (np. szpitalu, domu pomocy społecznej).

Zgodnie z projektowaną regulacją, po przeprowadzeniu rozpoznania indywidualnych potrzeb dana osoba będzie mogła zostać bezpośrednio zakwalifikowana do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych (w przypadku potrzeby krótkiego korzystania z usług lub potrzeby korzystania z niewielu usług) albo będzie mógł zostać dla niej opracowany indywidualny plan usług społecznych (art. 38), wskazujący usługi społeczne odpowiadające na potrzeby osoby zainteresowanej, określone w programie lub programach usług społecznych.

Indywidualny plan usług społecznych będzie opracowywany zawsze w przypadku potrzeby koordynacji usług społecznych określonych w programie lub programach usług społecznych, które mają być udzielane osobie zainteresowanej w okresie nie krótszym niż 3 miesiące.

Projekt przewiduje również, że w niektórych sytuacjach (gdy z rozpoznania potrzeb wynika, że potrzeby osoby wykraczają w całości lub w części poza zakres usług wynikających z przyjętych w gminie programów usług społecznych, a mieszczą się w usługach realizowanych przez gminę na podstawie obowiązujących przepisów, np. z zakresu pomocy społecznej), po przeprowadzeniu rozpoznania indywidualnych potrzeb, wniosek osoby może zostać przekazany w całości lub w części do rozpatrzenia przez określony zespół lub stanowisko w centrum lub urząd gminy, czy też inną jednostkę organizacyjną gminy. W takiej sytuacji osoba zostanie zakwalifikowana do usług społecznych wynikających z programu usług społecznych przez centrum, a w części sprawa będzie rozpatrywana przez właściwą jednostkę organizacyjną w gminie, której powierzony został do prowadzenia określony zakres usług społecznych.

Art. 39 i 40 projektu ustawy określają terminy na opracowanie indywidualnego planu usług społecznych (do 30 dni) oraz przykładowy zakres elementów, jakie powinien zawierać plan, wskazując na funkcję koordynującą planu, który powinien usystematyzować udzielanie różnych usług społecznych osobie przy możliwym udziale różnych wykonawców usług. Art. 39 ust. 2 zakłada, że indywidualny plan usług społecznych może zostać poszerzony o działania wspierające osobę (np. działania wolontaryjne, samopomocowe).

Biorąc pod uwagę to, że indywidualny plan usług społecznych opracowywany przez koordynatora indywidualnych planów usług społecznych, wiąże się bezpośrednio z procesem kwalifikowania osoby do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych, plan będzie zatwierdzany przez dyrektora centrum (art. 41). Dyrektor centrum będzie mógł udzielić organizatorowi usług społecznych upoważnienia do zatwierdzania

indywidualnych planów usług społecznych. Projekt przewiduje również możliwość aktualizacji indywidualnych planów usług społecznych wymieniając, w szczególności jako przesłankę aktualizacji planu, zmianę potrzeb osoby lub przyjęcie nowego programu usług społecznych w gminie.

W projekcie zakłada się, że indywidualny plan usług społecznych jest opracowywany na okres niezbędny do realizacji usług społecznych, wynikających z rozpoznania indywidualnych potrzeb, nie dłużej niż na rok (art. 40). Maksymalny okres roku został wskazany z uwagi na konieczność badania efektów planu oraz potrzebę dostosowania się do okresu budżetowego finansowania programów usług społecznych.

W art. 43 projektu ustawy uregulowany został sposób wnoszenia opłaty za usługi społeczne określone w programie (jeżeli program przewiduje opłaty) oraz tryb postępowania w przypadku niewnoszenia przez osobę ustalonej opłaty. W związku z tym, że opłata będzie wynikała z programu usług społecznych i będzie ustalana przez dyrektora centrum, spełnia znamiona opłaty o charakterze administracyjnym. W celu zagwarantowania bezpieczeństwa i przejrzystości finansowania usług społecznych wynikających z programu, opłata będzie wnoszona przez osoby na rachunek bankowy centrum, a nie podmiotów, które będą wykonawcami usług społecznych. W projekcie przyjęto, że należności z tytułu opłaty w przypadku ich niewnoszenia przez osobę, będą podlegały ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W art. 43 uregulowana została kwestia rezygnacji osoby korzystającej z usług społecznych określonych w programie usług społecznych i jej skutków w zakresie ustalonej opłaty za usługi, co ma zagwarantować nieobciążanie osoby opłatami za usługi, które miały być świadczone po dniu, w którym złożyła rezygnację. Projekt przewiduje również w art. 44 ust. 2 możliwość zwolnienia osoby, w szczególnie uzasadnionych przypadkach (np. nieprzewidzianego pobytu w szpitalu), w całości albo w części, z opłaty za usługi społeczne, z których osoba miała prawo korzystać do dnia złożenia rezygnacji.

Art. 45 nakłada na koordynatora indywidualnych planów usług społecznych obowiązek monitorowania na bieżąco realizacji opracowanych indywidualnych planów usług społecznych oraz przeprowadzenia, z osobą objętą indywidualnym planem usług społecznych, po jego zakończeniu – rozmowy podsumowującej realizację planu. Na ich podstawie koordynator indywidualnych planów usług społecznych będzie sporządzał opis przebiegu i rezultatów planu.

W art. 46 na organizatora usług społecznych został nałożony obowiązek:

- 1) dokonywania nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy podsumowania realizacji indywidualnych planów usług społecznych oraz przedstawiania podsumowania dyrektorowi centrum oraz organizatorowi społeczności lokalnej;
- 2) organizowania spotkań, co najmniej raz na 3 miesiące, koordynatorów indywidualnych planów usług społecznych, służących omówieniu realizacji indywidualnych planów usług społecznych oraz współpracy z wykonawcami usług społecznych, o których mowa w art. 7 ust. 2.

Art. 47 projektu przewiduje, że wykonywanie czynności związanych z opracowywaniem, aktualizowaniem, monitorowaniem oraz podsumowaniem realizacji indywidualnego planu usług społecznych jest formą pracy socjalnej. Koordynatorami indywidualnych planów usług społecznych będą więc pracownicy socjalni. Takie rozwiązanie pozwala ograniczyć w projekcie do niezbędnego minimum formalno-prawną regulację w zakresie tworzenia i realizacji indywidualnych planów usług społecznych i stworzenie tym samym przestrzeni dla kształtowania się metodyki pracy socjalnej przy wykorzystaniu wspomnianych planów.

W art. 49 projektu ustawy wskazano, że czynności polegające na:

- 1) kwalifikowaniu,
  - 2) prowadzeniu rozpoznania indywidualnych potrzeb,
  - 3) opracowywaniu indywidualnych planów usług społecznych
- może wykonywać jedynie centrum i nie mogą zostać powierzone innemu podmiotowi. W związku z tym ww. czynności nie mogą być wykonywane poza centrum, np. w innej jednostce organizacyjnej gminy, czy też szerzej poza gminą w organizacjach pozarządowych, firmach zewnętrznych. W związku z tym, że w ww. czynności wpisany jest niewątpliwie element władczego rozstrzygnięcia, który skutkować może określonymi wydatkami gminy ze środków publicznych, czynności te powinni wykonywać pracownicy zatrudnieni centrum i czynności te nie powinny być powierzane do wykonania w podmiotach zewnętrznych.

W art. 50 zawarte zostały regulacje dotyczące przetwarzania przez centrum danych osobowych określonych w programie usług społecznych, w tym dotyczące zabezpieczenia tych danych przez centrum. Projekt przewiduje nadanie centrum uprawnienia do przetwarzania danych osobowych, określonych w programie usług społecznych:

- 1) wnioskodawców,
- 2) osób korzystających z usług społecznych określonych w programie usług społecznych oraz członków ich rodzin

– w zakresie niezbędnym do realizacji zadań centrum wynikających z ustawy.

W związku z tym, że na gruncie ustawy nie można określić (z uwagi na szeroki zakres definicji usług społecznych), szczegółowego katalogu danych osobowych, jaki będzie niezbędny przy realizacji określonych w programie usług społecznych, w związku z tym to gmina w przyjmowanych programach usług społecznych (będących aktami prawa miejscowego) będzie określała dane osobowe, jakie będą niezbędne do kwalifikowania osób do uzyskania usług społecznych. Projekt, z uwagi na zakres definicji usług społecznych (m.in. usługi z zakresu zdrowia publicznego, pomoc społecznej), nadaje centrum uprawnienie do przetwarzania danych wrażliwych, o których mowa w art. 9 ust. 1 i art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), jednakże tylko w zakresie niezbędnym do realizacji zadań centrum wynikających z ustawy.

7. Zmiany w przepisach

W związku z zaproponowanym w projekcie trzywariantowym procesem powstawania centrów usług społecznych, poprzez przekształcenie obecnie funkcjonującego ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych, powstawania centrum obok istniejącego ośrodka pomocy społecznej albo przez powołanie wspólnego centrum dla dwóch lub więcej gmin z zachowaniem istniejących ośrodków pomocy społecznej, w przepisach zmieniających zostały wprowadzone zmiany mające na celu umożliwienie realizacji zadań, przypisanych w obowiązujących regulacjach ośrodkom pomocy społecznej, przez nowopowstające centra usług społecznych.

Jednocześnie konsekwencją przyjętego w projekcie rozwiązania, polegającego na umożliwieniu gminom fakultatywnego powstawania centrów usług społecznych, będzie sytuacja, w której w kraju będą działały w części gmin nadal ośrodki pomocy społecznej, w innych centra usług społecznych zamiast ośrodków pomocy społecznej, a w jeszcze innych zarówno ośrodki pomocy społecznej, jak i centra usług społecznych.

Biorąc powyższe pod uwagę, większość zaproponowanych zmian w przepisach zmieniających ma na celu dostosowanie ich do sytuacji, w której w wyniku powstania centrum usług społecznych przestanie funkcjonować w gminie ośrodek pomocy społecznej, który zostanie przekształcony w centrum usług społecznych.

Zaproponowane w art. 51, art. 53, art. 55, art. 56, art. 57, art. 59, art. 60, art. 61, art. 62, art. 63, art. 64, art. 66, art. 67, art. 68, art. 70, art. 71, art. 72, art. 74, art. 75, art. 77 zmiany do aktów prawnych, które nakładały wprost na ośrodek pomocy społecznej określone zadania, obowiązki lub dawały mu określone kompetencje, uprawnienia, wprowadziły wskazanie, że w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centra usług społecznych określone w tych przepisach zadania, kompetencje, obowiązki lub uprawnienia realizuje centrum usług społecznych lub odpowiednio dyrektor centrum usług społecznych. Zmiany te mają w związku z tym jedynie charakter dostosowujący obecne przepisy do sytuacji, w której w różnym czasie w części gmin ośrodki pomocy społecznej mogą zostać przekształcone w centra usług społecznych.

Z kolei część zaproponowanych w projekcie ustawy zmian, tj. art. 58, art. 64, art. 65, art. 69, art. 73 i art. 76, ma na celu dostosowanie przepisów do sytuacji, w której w gminie będzie mógł działać jednocześnie ośrodek pomocy społecznej oraz centrum usług społecznych (centrum powstałe w wyniku porozumienia gmin albo centrum powstałe obok istniejącego miejskiego ośrodka pomocy społecznej w miastach powyżej 100 000 mieszkańców) i w zależności od decyzji gminy część usług społecznych, np. z zakresu pomocy społecznej, zostanie przekazana do realizacji do centrum usług społecznych, a część pozostanie w ośrodku pomocy społecznej lub w innej jednostce organizacyjnej gminy. Zaproponowane zmiany umożliwią w takiej sytuacji elastyczne działanie w zakresie wskazywania w gminie realizatorów różnych usług społecznych i w konsekwencji elastyczny podział kompetencji, uprawnień i obowiązków pomiędzy gminnymi jednostkami.

Zmiana w art. 54 dotycząca ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych ma na celu poszerzenie katalogu przychodów zwolnionych spod opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych o wartość nieodpłatnych lub częściowo odpłatnych usług społecznych, udzielonych osobie na podstawie programu usług społecznych, o którym mowa w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Analogicznym zwolnieniem objęte są w chwili obecnej, np.:

- 1) wartość nieodpłatnego świadczenia z tytułu pomocy prawnej udzielonej osobie uprawnionej;
- 2) wartość świadczeń z tytułu realizacji uprawnień do ulgowych lub bezpłatnych przejazdów środkami komunikacji miejskiej, przysługujących na podstawie odrębnych przepisów;

- 3) wartość otrzymanych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych oraz wartość świadczeń rzeczowych (w naturze) finansowanych lub współfinansowanych ze środków budżetu państwa, jednostek samorządu terytorialnego, ze środków agencji rządowych, agencji wykonawczych lub ze środków pochodzących od rządów państw obcych, organizacji międzynarodowych lub międzynarodowych instytucji finansowych, w ramach rządowych programów.

Biorąc pod uwagę charakter usług społecznych oraz to, że osoby będą kwalifikowane do nich przez gminę (poprzez centrum usług społecznych) uzasadnionym jest wprowadzenie zwolnienia z podatku dochodowego wartości nieodpłatnych lub częściowo odpłatnych usług społecznych, udzielonych osobie na podstawie programu usług społecznych uchwalanego przez radę gminy.

W związku z wprowadzeniem do projektu ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych określonych wymogów dla dyrektorów centrów usług społecznych, które nie są tożsame z wymaganiami dla kierowników ośrodków pomocy społecznej, w art. 62 pkt 18 projektu, który dotyczy art. 122 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej wprowadzona została zmiana, która wyłącza konieczność spełniania wymogów przewidzianych dla kierownika jednostek organizacyjnych pomocy społecznej przez dyrektora centrum usług społecznych.

8. Przepisy przejściowe, przepis dostosowujący i końcowy

Przepisy art. 78-82 projektu ustawy zawierają regulacje przejściowe, dostosowującą i końcową.

Projektowany art. 78 przewiduje, że w okresie roku od utworzenia centrum do opracowywania programu usług społecznych przyjmowanego w gminie, która utworzyła centrum lub gminie będącej stroną porozumienia, o którym mowa w art. 10 pkt 2, nie stosuje się wymogu, o którym mowa w art. 5 ust. 2, tj. uwzględnienia, przy opracowywaniu programu usług społecznych wniosków ze sporządzanego przez centrum rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

Podobne rozwiązanie wprowadzono w odniesieniu do planu animacji społeczności lokalnej – przez rok od utworzenia centrum nie będzie obowiązywał wymóg, o którym mowa w art. 20 ust. 2, tj. uwzględnienie, przy opracowywaniu planu animacji społeczności lokalnej, wniosków ze sporządzonego przez centrum rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

Analogiczne regulacje zostały wprowadzone w sytuacji, gdy kolejna gmina dołącza do porozumienia gmin tworzących centrum i podpisuje porozumienie z gminą prowadzącą centrum usług społecznych (art. 79).

W art. 80 projektu ustawy przewidziano okres przejściowy w zakresie niektórych wymogów, jakie muszą spełniać dyrektor centrum, organizator usług społecznych, koordynator indywidualnych planów usług społecznych i organizator społeczności lokalnej. W okresie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy, do osób zatrudnionych na ww. stanowiskach nie będzie miał zastosowania wymóg dotyczący konieczności odbycia określonych szkoleń. Wynika to z faktu, że szkolenia te będą mogły się odbywać dopiero po wejściu w życie ustawy i rozporządzenia Rada Ministrów, które określi minima programowe i wymiar zajęć dydaktycznych realizowanych w ramach szkoleń, wymaganych na ww. stanowiskach oraz wymagania dotyczące kadry dydaktycznej prowadzącej te szkolenia.

W art. 81 został wprowadzony przepis dostosowujący, który stanowi, że ilekroć w przepisach odrębnych jest mowa o:

- 1) ośrodka pomocy społecznej należy przez to rozumieć centrum,
- 2) kierownika ośrodka pomocy społecznej należy przez to rozumieć dyrektora centrum – jeżeli centrum powstało w wyniku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej.

Przepis ten stanowi zabezpieczenie przed sytuacją, w której przy braku wprowadzenia zmian do określonych przepisów mógłby wystąpić problem z realizacją określonych zadań/obowiązków nałożonych na ośrodek pomocy społecznej (kierownika ośrodka pomocy społecznej) przekształcony w centrum usług społecznych.

Projekt przewiduje, że ustawa wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2019 r.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

IV. OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Konsultacje założeń do ustawy i projektu ustawy

Wyjściowe założenia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej rozwoju i koordynacji usług społecznych przy wykorzystaniu centrum usług społecznych były prezentowane przez członków sekcji Polityka społeczna, rodzina Narodowej Rady Rozwoju na ponad

20 spotkaniach odbywających się w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz w różnych rejonach Polski w okresie od marca do września 2018 r. Wzięli w nich udział przedstawiciele instytucji i środowisk zajmujących się polityką społeczną, w szczególności usługami społecznymi, służbami społecznymi i pomocą społeczną.

W spotkaniach uczestniczyli:

- 1) przedstawiciele ministerstw: Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- 2) przedstawiciele samorządu terytorialnego i organizacji samorządowych: Związku Województw RP, Związku Powiatów Polskich, Unii Metropolii Polskich, Związku Miast Polskich, Związku Gmin Wiejskich RP, Unii Miasteczek Polskich;
- 3) eksperci – naukowcy zajmujący się problematyką polityki społecznej z: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie, Polskiej Akademii Nauk;
- 4) przedstawiciele regionalnych ośrodków polityki społecznej: Konwentu Dyrektorów Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej, uczestnicy spotkań makroregionalnych pracowników regionalnych ośrodków polityki społecznej;
- 5) członkowie Rady Pomocy Społecznej, przedstawiciele organizacji reprezentujących służby społeczne, w tym Polskiej Federacji Związkowej Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej;
- 6) przedstawiciele organizacji sektora obywatelskiego świadczących usługi społeczne: Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych, Federacji Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa, Dolnośląskiej Federacji Organizacji Pozarządowych, Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus”, Fundacji Instytut Profilaktyki Zintegrowanej, Koalicji na Rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej, Wielkopolskiej Rady Koordynacyjnej Związku Organizacji Pozarządowych, Związku Biur Porad Obywatelskich, Akademii Rozwoju Filantropii, Caritas Polska, Wspólnoty Roboczej Związków Organizacji Socjalnych WRZOS;
- 7) przedstawiciele środowisk osób niepełnosprawnych i organizacji działających na rzecz tych środowisk: Kongresu Osób z Niepełnosprawnościami, Stowarzyszenia „Otwarte Drzwi”, Polskiego Związku Głuchych, Towarzystwa Pomocy Głuchoniewidomym.

Założenia do ustawy zostały również zaprezentowane Zespołowi problemowemu ds. usług publicznych Rady Dialogu Społecznego.

Podczas spotkań zgłaszano uwagi, które w znacznej części zostały uwzględnione przy tworzeniu wstępnego projektu ustawy – m.in. określono dwa tryby tworzenia centrów usług społecznych (przekształcenie ośrodka pomocy społecznej w centrum oraz utworzenie, w drodze porozumienia dwóch lub więcej gmin, centrum funkcjonującego obok ośrodków pomocy społecznej), przyjęto, jako podstawę prawną udzielania w centrum usług społecznych uchwalane przez radę gminy programy usług społecznych, wprowadzono wymóg posiadania uprawnień pracownika socjalnego przez osobę zatrudnioną na stanowisku koordynatora indywidualnych planów usług społecznych.

Wstępny projekt ustawy został poddany konsultacjom. We wrześniu w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej odbyło się 5 spotkań konsultacyjnych z:

- 1) naukowcami zajmującymi się problematyką polityki społecznej z: Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej, Sekcji Pracy Socjalnej Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie;
- 2) przedstawicielami samorządów terytorialnych i organizacji samorządowych: Unii Metropolii Polskich, Związku Powiatów Polskich, Związku Miast Polskich, Związku Gmin Wiejskich RP, UM Lublin, Urzędu m.st. Warszawy, UM Krakowa, UM Kielce;
- 3) członkami Rady Pomocy Społecznej, przedstawicielami pracowników socjalnych: ŚOPS Brwinów, OPS Warszawa-Wola, PCPR w powiecie warszawskim zachodnim, MOPR w Kielcach, Polskiej Federacji Związkowej Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej oraz Związku Zawodowego Pracowników Socjalnych, a także z przedstawicielami Ogólnopolskiego Forum Organizatorów Społeczności Lokalnych;
- 4) przedstawicielami organizacji pozarządowych świadczących usługi społeczne: Caritas Polska, Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych, Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus”, Stowarzyszenia BORIS, Fundacji Chrześcijańskiej „Adullam”, Koalicji na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej, Wielkopolskiej Rady Koordynacyjnej, Akademii Filantropii, Fundacji Barka, Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej;
- 5) przedstawicielami środowisk osób niepełnosprawnych i działających na rzecz tych środowisk: Stowarzyszenia Przyjaciół Integracji, Kongresu Osób z Niepełnosprawnościami, Fundacji Instytutu Rozwoju Regionalnego, Stowarzyszenia „Otwarte Drzwi”.

Projekt ustawy zaprezentowano ponadto na spotkaniach Kujawsko-Pomorskiego Forum Pomocy Społecznej (Toruń), Konwentu OPS województwa mazowieckiego (Warszawa) oraz na ogólnopolskim seminarium dla pracowników socjalnych, organizatorów społeczności lokalnych i animatorów społecznych (Katowice). Uwagi do ustawy zgłaszali również, za pośrednictwem poczty elektronicznej, przedstawiciele samorządu (UM Gdynia), pracownicy socjalni (MOPS w Krakowie, ŚOPS w Brwinowie, MOPS w Jaworznie), naukowcy, organizacje pozarządowe (Akademia Filantropii, Stowarzyszenie BORIS, Fundacja Chrześcijańska „Adullam”), Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych.

Zgłoszone podczas konsultacji uwagi i postulaty zostały szczegółowo przeanalizowane. Dotyczyły one zaproponowanych zakresów działań wymienionych w definicji usług społecznych, możliwych trybów tworzenia centrów usług społecznych, niezbędnych kompetencji i uprawnień dyrektora centrum, organizatora usług społecznych i koordynatora indywidualnych planów usług społecznych. Wskazywano także na konieczność doprecyzowania niektórych rozwiązań legislacyjnych.

Część z postulatów zgłoszonych w czasie konsultacji uwzględniono przy tworzeniu ostatecznego kształtu projektu ustawy, w szczególności przez:

- 1) umożliwienie stworzenia centrum usług społecznych obok ośrodka pomocy społecznej w miastach powyżej 100 000 mieszkańców;
- 2) zmodyfikowanie definicji usług społecznych, w tym poszerzenie przykładowego katalogu ustaw, na podstawie których udzielane są usługi społeczne;
- 3) zniesienie wymogu sąsiedztwa gmin tworzących międzygminne centra usług społecznych;
- 4) zmiana zapisu wyłączającego ze struktury organizacyjnej centrum „jednostki zapewniające całodobowe usługi” na „jednostki zapewniające pobyt całodobowy”;
- 5) wprowadzenie zapisu umożliwiającego dyrektorowi centrum w uzasadnionych przypadkach zwolnienie z opłat za usługi społeczne;
- 6) wprowadzenie wymogu konsultacji społecznych diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych będącej podstawą dla przygotowania programu usług socjalnych.

Podczas prac nad projektem Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej współpracowała z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, dbając, by proponowane rozwiązania wpisywały się w szerszą koncepcję rozwoju systemu polityki

społecznej oraz integracji usług z różnych obszarów na poziomie lokalnym. Projekt ustawy zostanie ponadto przekazany do zaopiniowania Radzie Dialogu Społecznego i partnerom społecznym.

2. Wpływ na sektor finansów publicznych

Z uwagi na przewidzianą w projekcie ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych fakultatywność tworzenia centrum usług społecznych przez gminę, wejście ustawy w życie wywoła skutki finansowe jedynie w gminach, które zdecydują się utworzyć centrum. Jednocześnie, ze względu na ww. fakultatywność, nie jest możliwe oszacowanie całkowitego wpływu projektowanych rozwiązań na sektor finansów publicznych.

Centra usług społecznych będą finansowane z funduszy własnych gmin w zakresie oferowanych usług społecznych, na podstawie uchwalonego budżetu gminy, a dodatkowo także ze środków pochodzących z budżetu państwa w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej oraz ewentualnie innych zadań z zakresu administracji rządowej zleconych gminie, które zostaną przekazane do realizacji centrum. Gmina, która utworzyła centrum, będzie mogła również pozyskiwać dotacje celowe z budżetu państwa, m.in. z programów rządowych, na utworzenie i utrzymanie centrum. Ponadto, będzie mogła się ubiegać o dofinansowanie realizacji usług społecznych w ramach projektów unijnych oraz innych źródeł grantowych.

Przewiduje się, że zintegrowanie i koordynacja realizacji usług społecznych poprzez centrum usług społecznych przełoży się na racjonalizację wydatkowania środków finansowych. Może ono wpłynąć np. na redukcję kosztów operacyjnych i administracyjnych związanych z organizowaniem świadczenia usług społecznych.

Dodatkowe koszty mogą wiązać się z przeorganizowaniem dotychczasowej infrastruktury i kadr oraz wdrożeniem nowego systemu pracy. Jednocześnie należy podkreślić, że celem powstania centrum usług społecznych ma być zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych, w tym także większa skuteczność rozwiązywania problemów społecznych. Dlatego też wysiłek podjęty przy tworzeniu centrów usług społecznych powinien być oceniany raczej pod kątem zwiększenia skuteczności działań i racjonalizacji wydatków niż szukania oszczędności. Wiele działań podejmowanych przez rozproszone instytucje może być pozornie tańszych, ale jednocześnie mniej nieskutecznych. Skoordynowanie prac wielu specjalistów powinno pozwolić na wdrożenie nowatorskich

metod pracy socjalnej i tym samym bardziej trafną odpowiedź na potrzeby społeczne mieszkańców.

Jednym ze skutków powstania centrum może być wzrost popytu na usługi społeczne wśród mieszkańców gmin, na terenie których będą funkcjonowały centra (dzięki poszerzeniu ich oferty, uporządkowaniu informacji o nich oraz potencjalnym ułatwieniom w dostępie oraz akcjom promocyjnym centrów). Będzie to generowało konieczność podwyższania przez gminy nakładów w tych obszarach, ale jednocześnie będzie korzystne dla mieszkańców.

3. Wpływ na sektor mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorstw

Przewiduje się, że wejście w życie projektu ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych będzie miało pozytywny wpływ na działalność przedsiębiorców (w tym mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców) działających na terenie gmin, które założą centra usług społecznych. Można się spodziewać, że utworzenie centrów wpłynie na ożywienie gospodarcze na danym terenie, ponieważ część usług będzie mogła być realizowana przez firmy lokalne. Ustawa może także się przyczynić do powstawania nowych firm z sektora mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorstw, ponieważ dzięki centrom usług społecznych pojawi się dodatkowy popyt na zamawiane usługi społeczne, które te przedsiębiorstwa będą mogły realizować.

Ustawa wpłynie również na sektor organizacji pozarządowych, które będą mogły współpracować z centrami usług społecznych, świadcząc usługi społeczne w ramach prowadzonej przez siebie działalności statutowej. Pozwoli to na lepsze wykorzystanie potencjału trzeciego sektora, zwłaszcza działających lokalnie organizacji pozarządowych.